

Luovasti lasten kanssa - luovien menetelmien käyttöopas

Annika Ihatsu & Tiitta Loipponen

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Luovasti lasten kanssa - luovien menetelmien käyttöopas
Luovasti lasten kanssa - luovien menetelmien käyttöopas

Annika Ihatsu & Tiitta Loipponen
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2019 2019

Annika Ihatsu & Tiitta Loipponen

Luovasti lasten kanssa - luovien menetelmien käyttöopas

Vuosi 2019 2019

Sivumäärä 61

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa opas, jolla voitaisiin edistää varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa käytettävien luovien menetelmien käyttöä. Luovilla menetelmillä oppaassa ja opinnäytetyössä tarkoitetaan musiikkia, kuvataidetta, draamaa, liikuntaa ja tanssia. Opas on tarkoitettu lasten kanssa työskenteleville, jotta he voisivat käyttää luovia menetelmiä monipuolisesti eri ikäisten lasten kanssa. Opas on tarkoitettu inspiraation lähteeksi ja menetelmien käytön tueksi, jotta jokainen voisi tarvittaessa ohjata luovia menetelmiä. Opas ei ole tarkoitettu tietylle ammattiryhmälle vaan kaikille, jotka ovat tekemisessä lasten kanssa oli kyseessä sitten kerho-ohjaaja, varhaiskasvatuksen opettaja tai lapsen huoltaja.

Opinnäytetyössä käsitellään luovia menetelmiä ja kuinka ne tukevat lapsen kasvua. Esille nostetaan myös mitä varhaiskasvatussuunnitelma vuodelta 2018 ja varhaiskasvatuslaki sanoo luovista menetelmistä ja niiden käytöstä. Opinnäytetyössä käsitellään myös lapsen osallisuutta, millainen on luova lapsi ja miksi luovuuteen kannattaa kannustaa.

Opas annettiin arvioitavaksi alan ammattilaisille eli erääseen vantaalaiseen päiväkotiin. Opasta oli arvioimassa varhaiskasvatuksen opettajia sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Oppaasta saatiin kirjallista palautetta, jonka pohjalta sitä voitiin kehittää. Opas tehtiin tiiviiksi, mutta työn pohjalta opasta voisi laajentaa ja tehdä siitä isomman kokonaisuuden, joka käsittelisi luovia menetelmiä monipuolisemmin.

Asiasanat: Lapset, luovat menetelmät, osallisuus, luovuus, varhaiskasvatus

Annika Ihatsu & Tiitta Loipponen

Creatively with children - a guide to creative methods

Year 2019	2019	Pages	61
-----------	------	-------	----

The aim of this thesis was to create a guidebook to facilitate use of creative methods with children. The creative methods described in this guidebook are music, art, drama, sports and dance. The guidebook is meant for adults working with children under the age of seven, so they can use creative methods versatily with children of all ages. The purpose of the guidebook was to inspire and facilitate, so anyone could use creative methods. This guidebook was not meant specifically for a certain occupational group but for everyone who works with children, for instance directing afterschool activities, teaching in early childhood education or are the child's guardian.

This thesis describes each creative method and how they support the children's growth. The frame of reference also includes what the National curriculum for early childhood education and care 2018 and the Law for Early Childhood Education and Care say about the use of creative methods and the obligation to use them. It also includes theoretical discussions children's participation, children's creativity and why children's creativity should be encouraged.

The guidebook was tested in a kindergarten in Vantaa. The guidebook was evaluated by both the teachers and the caretakers. Feedback was received, and the guidebook was improved based on it. Due to the restrictions of the thesis, the actual guidebook was very concise, however, there is enough material and knowhow to make a more extensive guidebook, which could cover creative methods even more versatily.

Keywords: children, creative methods, participation, creativity, early childhood education

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä	7
3	Luovuus ja Osallisuus	7
3.1	Luova lapsi	8
3.2	Lapsen osallisuus	9
4	Luovat ja toiminnalliset menetelmät varhaiskasvatussuunnitelmassa	11
5	Musiikki	13
6	Liikunta	15
7	Draama	17
8	Kuvataide	20
9	Luovien menetelmien käyttöopas	23
9.1	Oppaan suunnittelu	23
9.2	Oppaan kokoaminen	24
9.3	Yhteistyö ja palautteen kerääminen	26
9.4	Palaute oppaasta	26
9.5	Luotettavuus ja eettisyys	28
10	Pohdinta	28
10.1	Hyödynnettävyys ja jatkokehittämismahdollisuudet	30

1 Johdanto

Kuinka aikuinen voi mahdollistaa draaman, musiikin, kuvataiteen ja liikunnan osaksi lapsen arkea? Työelämässä voi kohdata ja kuulla siitä, että työntekijä toivoisi tukea monipuolisen ja luovan toiminnan järjestämisessä. Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää aikuisten toimintaa alle kouluikäisten lasten kanssa monipuolisemmaksi ja tukea heidän kykyään suunnitella luovien menetelmien toimintatuokioita. Opinnäytetyössä luovilla menetelmillä tarkoitetaan draamaa, musiikkia, kuvataidetta ja liikuntaa. Nämä menetelmät on valittu opinnäytetyöhön, sillä perusteella, että ne löytyvät myös varhaiskasvatussuunnitelmasta. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan ilmaisun monista muodoista, joita varhaiskasvatussuunnitelmassa ovat musiikillinen, kuvallinen sekä sanallinen ja kehollinen ilmaisu (Varhaiskasvatussuunnitelma).

Luovien menetelmien lähtökohtana on se, että luovien menetelmien käyttö ei ole vaikeaa. Luovissa menetelmissä on kuitenkin kyse lapsen oman äänen kuulumisesta ja siitä, kuinka itse tekeminen vahvistaa lapsen itsetuntoa. Tukemalla aikuisten kykyä järjestää toimintaa, mahdollistetaan lasten itseilmaisua. Tarkoituksena on, että lapset pääsevät olemaan aktiivisia toimijoita ja heidän äänensä ja oivalluksensa pääsevät kuuluviin. Opinnäytetyön tavoitteena on tukea aikuisten toiminnan suunnittelua, jotta he voivat mahdollistaa lasten itseilmaisun. Opinnäytetyö vaikuttaa luovien menetelmien käytön helppouteen ja monipuolisuuteen, jolloin lapset saavat monipuolisen kokemuksen eri luovista menetelmistä.

Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää kaikkialla missä on pieniä lapsia, esimerkiksi päiväkodeissa, järjestöissä tai koulutuksissa. Opinnäytetyöllä tuetaan työelämän ammattilaisten suhtautumista ja tietotaitoa käyttää luovia menetelmiä ja samalla kannustetaan aikuisia toteuttamaan luovia menetelmiä niin että lapset pääsevät olemaan aktiivisia toimijoita ja että toiminta ei pohjautuisi valmiiksi lukkoon löytyihin kaavamaisiin tuokioihin. Opinnäytetyönä syntyvä opas tukee erityisesti alan palveluissa työskenteleviä aikuisia, jotka saattavat kokea tarvitsevänsä tukea luovan toiminnan suunnittelussa tai yhden tai useamman luovan menetelmän toteuttamisessa. Kokemus ja opas tukevat omien tuokioiden suunnittelua ja kannustavat aikuisia suunnittelemaan tuokiot lapsilähtöisesti. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa aikuisten on helpompi suunnitella monipuolisesti tuokioita lapsille ja lapset saavat toteuttaa itseään ja kehittyä monipuolisten luovien toimintojen parissa. Lapsi pääsee olemaan aktiivisena toimijana erilaisissa menetelmissä ja sitä kautta löytyy vahvuuksia ja kehityskohteita sekä mielenkiinnonkohteita, jotka voivat johtaa, vaikka harrastustoimintaan.

Työntekijälle oppaasta on apua siinä, että se näyttää, että kuka tahansa voi ohjata luovia menetelmiä, eikä siihen tarvita pitkää koulutusta tai suuria taitoja. Työyhteisö hyötyy oppaasta siinä, että se tukee koko työyhteisön monipuolista osaamista ja yllättävissä sijaistustilanteissa valmiita toimintatuokioita voidaan etsiä tarvittaessa suoraan oppaasta. Sosiaalialalla ja varhaiskasvatuksessa on entistä enemmän nostettu esiin luovien menetelmien hyödyt ja miten

olisi tärkeää, että niitä päästäisiin käyttämään entistä laajemmin. Luovat menetelmät eivät ole ylitsepääsemättömän haastavia, vaan kuka tahansa voi ohjata luovaa toimintaa.

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla on listattu useita syitä miksi luovia menetelmiä tulisi käyttää työelämässä. Luovat menetelmät eivät vain voi lisätä osallisuutta, vaan ne myös voivat lisäät hyvinvointia. Luovissa menetelmissä on myös se hyvä puoli, että ne ovat monipuolisia ja edullisia tapoja pitää huolta itsestään ja muista. Luovat menetelmät sopivat vauvasta vaariin sekä työntekijöille ja asiakkaille. Kaikki voivat hyödyntää luovia menetelmiä eri tavoin päästäkseen omiin tavoitteisiinsa. Luovilla menetelmillä ihminen voi esimerkiksi saada uutta näkökulmaa elämäänsä ja etäisyyttä arkeen. (THL 2019.) Tähän oppaaseen valitsimme luoviksi menetelmiksi musiikin, kuvataiteen, liikunnan ja draaman sekä sivuamme hiukan tanssia ja saduttamista.

Opas on työntekijöiden tukena erityisesti niillä aihealueilla, joissa heillä on vähiten kokemusta. Opas on näyttämässä mitä luovien menetelmien käyttö yksinkertaisimmillaan voi lapsiryhmän kanssa olla. Opinnäytetyön tavoitteena on, että opas on matalan kynnyksen työväline ja sen ideat tulevat olemaan helposti ja edullisesti toteutettavissa. Tavoitteena on, että opas antaa työntekijöille välineitä monipuolisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä rohkeutta käyttää monipuolisesti kaikkia tähän oppaaseen valittuja luovia menetelmiä työssään. Tavoitteena on tukea työntekijöitä omien tuokioiden ideoinnissa ja toiminnan kehittämisessä, jotta lopulta työntekijät eivät tarvitsisi enää valmiita ideoita toimintaansa varten, vaan heillä olisi tarpeeksi työvälineitä kehittää omaa, sekä ryhmänsä tavoitteellista toimintaa yksilöllisesti.

Luovien menetelmien avulla saadaan lapsen aistit hereille ja ajatukset liikkeelle. Luovat menetelmät voivat tukea lapsen tunteiden ja kokemuksien esiin nostamista. Lapsella ei ole aina helppoa ilmaista itseään sanallisesti ja silloin apuna on mm. musiikki ja kuvataide. Luovat menetelmät voivat olla auttamassa lasta ilmaisemaan itseään silloin kun sanat eivät löydy tai verbaalinen kertominen on liian pelottavaa. Luovat menetelmät tarjoavat lapselle myös mahdollisuuden oppimiseen, sosiaaliseen kasvuun sekä vahvuuksien tunnistamiseen itsestään. (THL 2019.) Tukemalla aikuisten kykyä järjestää toimintaa, mahdollistetaan lasten itseilmaisua. Tarkoitus onkin, että lapset pääsevät olemaan aktiivisia toimijoita ja heidän äänensä ja oivalluksensa pääsevät kuuluviin.

3 Luovuus ja Osallisuus

Opinnäytetyössä käsitellään luovien menetelmien käytön hyötyjä ja etuja. Esimerkiksi Päivi Känkäsen tutkimus taidelähtöisesti menetelmistä lasten suojelussa, kertoo miten luovat menetelmät voivat olla myös terapeuttisia, joiden tekeminen tai kokeminen voi olla virkistävää,

hoitavaa tai lohduttavaa. Tutkimuksesta käy myös ilmi, että luovat menetelmät auttavat kehittämään ilmaisutaitoja eli ne tukevat kommunikaatiota muiden ja itsensä kanssa. (Känkänen 2013, 33.) Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskuksen hallinnoimassa *Voimaa taiteesta* hankkeen julkaisussa todettiin, että taide tukee hyvinvointia monin erin tavoin. Taide esimerkiksi lisää ympäristön viihtyvyyttä ja näin ollen on yhteydessä koettuun hyvinvointiin. Julkaisussa todettiin myös, että taide edistää yhteisöllisyyttä ja helpottaa verkostojen muodostumista. Taide tarjoaa myös nautintoa ja elämyksiä sellaisenaan. (Voimaataiteesta 2013, 9.)

Opinnäytetyössä tuodaan myös esille, mitä varhaiskasvatussuunnitelma kertoo taidemenetelmien käytöstä lasten kanssa ja niiden vaikutuksesta muun muassa lapsen kehitykseen sekä itseilmaisuun. Tärkeänä osana opinnäytetyötämme ja taidemenetelmiä on lapsen osallisuus. Avaamme miksi lapsen osallisuus on tärkeä ja miten sitä tulisi tukea. Luovat menetelmät tarjoavat lapselle keinoja tunteiden, luovan ajattelun sekä havaintojen ilmaisemiseen. Monipuoliset menetelmät tarjoavat lapsille eri tapoja kokea ja nähdä ympäröivää maailmaa heitä kiinnostavilla ja motivoivilla tavoilla. (Opetushallitus 2018, 43)

3.1 Luova lapsi

Kaikki me olemme luovia. Luovuus voi näkyä meissä eri tavalla ja toisella on sitä enemmän ja toisella vähemmän. Lähtökohtaisesti olemme kaikki luovia. Luovan ja ei luovan ihmisen ero on siinä, että luova ihminen uskoo omaan luovuuteensa. Luovuus on siis itsevarmuutta ja hyvää itsetuntoa. Luova ihminen siis uskaltaa kokeilla lähestyä asioita eri tavalla eikä pelkää epäonnistumista. (Solatie 2009, 19.) Luovuutta esiintyy kaiken ikäisillä. Luovuuden kehittymiseen vaikuttavat kokemukset ja oppiminen. Luovuudessa voi olla siis isojakin eroja saman ikäisillä lapsilla. Luovuuden kehitykseen vaikuttavat kolme osatekijää: kypsyminen, oppiminen sekä sosiaaliset tekijät. Luovuuden kehittyminen vaikuttaa myös aistien kehittyminen. Havainnoimme ympäröivää maailmaa aistien avulla. Aistien kehittyessä lapsen kyky havaita maailmaa laajenee ja se vaikuttaa lasten kokemuksiin. (Kotsalainen 2014, 22.)

Luovuus on uuden etsimistä ja kokeilemistä. Luova ihminen löytää keinon luoda jotain uutta ja kehittää ideoita sekä nähdä asioita ihan uudessa valossa. Lapsen toiminnan voidaan siis katsoa aina olevan luovaa. Pieni lapsi ei lähtökohtaisesti mieti, että tekeekö hän asiaa oikein vain väärin kokeillessaan jotain uutta. Tässä kohtaa on aikuisen mahdollisuus tukea lapsen luovuutta tai tukahduttaa sen. Liian usein haluamme, että lapsi toimii tietyn hyväksi todetun mallin mukaan ja koitamme kitkeä epätoivotun käytöksen pois. Aikuisen pitäisi kuitenkin muistaa myös katsoa maailmaa ennakkoluulottomasti ja antaa se sama mahdollisuus lapselle. Lasta pitäisi rohkaista kokeilemaan, jotta hänelle säilyisi luontainen luovuus ja kiinnostus. (Solatie 2009, 20.) Luovuus on osittain katsojan silmissä. Lapsi kokeilee jotain uutta ja kokee olevansa luova, mutta yhteisöllisesti lapsen teoksessa ei välttämättä ole mitään uutta ja näin ollen lapsen teosta ei luokitella luovaksi. Luovuus on siis osittain omaa kokemusta ja osittain

ulkopuolisten arvioimaa. Toinen on tehnyt aina samalla tavalla ja toiselle se on aivan uusi ja luova tapa toimia. Tästä syntyy yksilön oma oivalluksen tunne ja näkemys luovuudesta. (Malmelin & Poutanen 2017.)

Lapsen luovuutta on hyvä tukea. Luovuudesta on lapselle paljon hyötyä. Luova lapsi on esimerkiksi persoonallisuudeltaan tavallisesti joustava eli lapsi uskaltaa olla esimerkiksi sukupuolesta riippumatta olla ajoittain poikamainen tai tyttömainen tai voimakas ja herkkä. Luovan lapsen on helpompi sietää epävarmuutta. Lasten luovaa käyttäytymistä voidaan sekoittaa ongelmakäyttäytymiseen. Tällöin aikuinen saattaa rajoittaa lasta, joka on vaarallista lapsen luovuuden kehittymisen kannalta. Luovat kokemukset kuitenkin auttavat vaalimaan ja hoitamaan lapsen tunteita. Lapset voivat esimerkiksi tanssin avulla käsitellä negatiivisia ja positiivisia tunteita. (Kotsalainen 2014, 25.)

Pelkkä luovuus ei riitä, jos ei ole motivaatiota toteuttaa itseään. Luovuus pääsee kukoistamaan parhaiten, jos lapsella on sisäistä motivaatiota, eli halua tehdä tekemisen vuoksi. Luovuus onkin itsensä toteuttamista ja ilmaisemista. Itsensä ilmaisemiseen on vaikea ulkoisesti motivoida, jos lapsella ei ole sisäistä motivaatiota siihen. Luovuutta onkin käytetty kuvailemaan henkilön kehittymistä ja kasvua. Luova ihminen toteuttaa itseään omasta halustaan ja omalla tavallaan. Sisäinen motivaatio löydetään luovassa toiminnassa vasta sen jälkeen, kun toiminta on aloitettu. Itse tekemisestä tulee motivaatio jatkaa kohti päämäärää ja työn saaminen loppuun on vain sivutuote luovalla tekemiselle. (Nikkola 2011, 24.)

3.2 Lapsen osallisuus

Osallisuus on vuorovaikutusta. Jotta ihminen jaksaa osallistua, niin hänen kokemuksensa osallisuudesta ja vuorovaikutuksesta tulee olla merkityksellisiä, jossa usko omaan toimijuuteen kasvaa. Osallisuus tarvitsee vuorovaikutussuhteiden lisäksi myös tilaa ja vapautta olla osallistumatta, vuorovaikuttamatta olla ilmaisematta tunteita. Tällöin toteutuu oikea osallisuus, jossa ihminen kokee pystyvänsä vaikuttamaan tai olla vaikuttamatta haluamalla tavallaan. (Isola ym.2017, 19.)

Ihmisoikeuksien yleissopimukseen, YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja Suomen perustuslakiin kuuluu tiiviisti oikeus ottaa osaa, osallistua ja olla osallinen omassa elämässä. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 12 ja Perustuslain 6 § mukaan, lapsi saa vaikuttaa kehitystasonsa huomioon ottaen itseään koskeviin asioihin. (Suomen Perustuslaki ja Lasten oikeuksien yleissopimus, 1989.) Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Varhaiskasvatustilain 2 a §).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta, josta yhtenä on osallistuminen ja vaikuttaminen (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 20). Lapsella on siis oikeus tulla kuuluksi ja osallistua häntä itseään koskevien päätösten tekoon. Varhaisella osallistumisella ja vaikuttamisella luodaan perusta demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Lapsia tulisi kannustaa oma-aloitteisuuteen, tukea osallistumiseen ja edistää vaikuttamisen taitoja. Näitä taitoja voidaan tukea lapsen aidolla ja arvostavalla kohtaamisella, missä lasta kuunnellaan aidosta ja hänen aloitteisiinsa vastataan. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 24.)

Lapsi kaipaa positiivisia kokemuksia siitä, että hän voi toiminnallaan vaikuttaa itseensä ja ryhmään. Lapsen kanssa keskustelemalla ja häntä kuulemalla, lapsi oppii vuorovaikutustaitoja sekä ymmärtää paremmin yhteisten sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Lapsen mahdollisuutta vaikuttaa voi lisätä esimerkiksi erilaisten lastenkokousten ja äänestysten kautta. Kokouksessa lapsi pääsee vaikuttamaan ja hänen käsityksensä itsestään kehittyy. Näin lapsen itsetuottamus paranee ja samalla sosiaaliset taidot kehittyvät. Ohjaaja voi miettiä erilaisia tapoja millä saadaan varmasti kaikkien ryhmän lasten äänet kuuluviin niin, etteivät hiljaiset lapset jää aktiivisten lasten jalkoihin. Lasta havainnoimalla saadaan tietää enemmän lapsesta ja hänen yksilöllisestä tavastansa toimia ja oppia. Havainnot auttavat tukemaan lasta osallistumiseen juuri lapsen tarvitsemalla tavalla. (Vasu 2018, 24-25.)

Lapsen osallisuus ei ole aina sanallista. Lapsi voi ilmaista itseään muillakin tavoilla esimerkiksi keholla ja ilmeillä. Pienet arkiset asiat kuten hymy leikkiessä voi olla lapsen tapa ilmaista, että hän viihtyy tekemisen äärellä ja siinä seurassa missä hän leikkii. Lapsi tarvitsee aikuista oppiakseen uutta, sillä aikuinen tuo lapselle turvaa ja lohtua. Lapsen itseilmaisu kehittyy, kun aikuinen osaa vastata pieniin viesteihin. Näin lapsi oppii myös hahmottamaan oman osallisuutensa mahdollisuuksia. Lapsen osallisuutta vahvistetaan myös mahdollistamalla lapsen omatoimisuutta. Lapsen pitää siis päästä harjoittelemaan riittävästi arjentaitoja, jotta hän pärjää myös ilman aikuisen apua ja voi näin ollen olla paremmin itse päättämässä asioistaan kuten kuinka paljon hän haluaa syödä, tätä voidaan harjoitella esimerkiksi niin, ettei aikuinen ole mielivaltaisesti laittamassa ruokaa lautaselle. (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 17-18.)

Liisa Holkeri-Rinkinen tutkii väitöskirjassaan (2009) aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Holkeri-Rinkinen toteaa, että aikuisen ja lapsen väliset keskustelut toimivat resursseina, jotka vahvistavat lapsen ja aikuisen yhteyttä sekä luovat myönteistä ilmapiiriä. Avoimella keskustelulla aikuinen oppi lapsesta sellaisia asioita, mitä ei olisi muuten tullut ilmi. Keskustelu toimi siis työvälineenä lapsen tuntemiseen. Lapsi kokee itsensä arvostetuksi ja tärkeäksi, kun häntä kuunneltiin ja hänen asioihinsa osoitettiin kiinnostusta. (Holkeri-Rinkinen 2009, 219-220.)

Lapsella on oikeus kokea, että hänen ympärillään olevat ihmiset nauttivat hänen seurastaan ja samalla lapsella on oikeus iloita myös itsestään. Lapsi voi olla osana montaa eri ryhmää.

Lapsi on osa perhettä, ympäröivää yhteiskuntaa ja mahdollisesti päiväkotia ja kaveripiiriä. Lapsen osallisuus kasvaa parhaiten siinä ympäristössä, missä hänen tarpeensa huomioidaan. Lapselle on tärkeää olla osana ryhmää, joka kehittyy ryhmäläisten mukana. Turvallisessa ympäristössä lapsi pääsee auttamaan ja opettamaan muita sekä osallistumaan tasavertaiseen päätöksentekoon. Ryhmässä vuorovaikuttaminen ja osallisuus tuovat lapselle taitoja ottaa muut huomioon eli asettua toisen asemaan. (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 17-18.)

Päivi Virkin tutkimuksessa *Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä*, jossa tutkittiin lapsen kokemuksia vuorovaikuttamisesta varhaiskasvatuksesta sekä kehittää tutkimuksen kohteena olevan kaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelumallia lasten osallisuutta edistävaksi erityisesti päiväkotikontekstissa. Virkin Tutkimuksessa lapset kokivat pystyvänsä vaikuttamaan toimintaan eniten leikkiessä ja pelatessa, sekä sisällä, että ulkona. Lapset kokivat, että leikkiessä, he saivat toimia melko itsenäisesti päättäjinä ja toimijoina. Lapset kokivat, että he saivat itse päättää, keiden kanssa halusivat olla ja mitä he leikkivät tai pelasivat. Aikuinen oli vain mahdollistamassa leikkiä valvomalla leikin sujuvuutta ja välillä auttaen rakentamaan leikkiä. (Virkki 2015, 103.) Myös Piia Roosin tutkimuksessa *Lasten kerrontaa päiväkotitarjesta* todettiin, että lapsi koki pääsevänsä eniten päättämään asioistaan leikkiessä. Lapset kokivat, että varhaiskasvatuksessa oli aikuisen ohjaamaa toimintaa, missä lapsi sai päättää osallistumisestaan, ja vapaata toimintaa, milloin lapsi pääsi itse valitsemaan leikkiä. Leikissä oli taas aikuisella mahdollisuus päästä osallistumaan, mutta lapsella oli vetovastuu ja näin ollen lapsi oli päättäjä. Tutkimuksessa todettiin myös, että leikki on aikuiselle paras tapa tutustua ja havainnoida lasta. Leikkiessä lapsi on aidoimmillaan ja tätä mahdollisuutta aikuisen kannattaa hyödyntää. Lapsi kertoo huomaamattaan leikkiessä kiinnostuksen kohteistaan ja näyttää missä hän on hyvä, tavalla mitä hän ei välttämättä pysty sanallisesti jakamaan. Tällä tiedolla aikuinen voi suunnitella toimintaa lapsen hyväksi. Leikkiin osallistumalla, aikuinen pääsee myös tutustua lapseen eri tavalla, sillä lapsi kohtaa leikkivän aikuisen eri tavoin. Leikkiessä syntyy lapsen ja aikuisen välille vuorovaikutussuhde, jossa on mahdollisuus jakaa tunteet ja kuulumiset. (Roos 2015, 160-162.)

4 Luovat ja toiminnalliset menetelmät varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset (Varhaiskasvatustilain 2 a §.).

Luovat ja toiminnalliset menetelmät kuten musiikki, liikunta, draama ja kuvataide edistävät lapsen osallisuutta ja luovuttaa, sekä ovat lapselle luontevia oppimisen tapoja. Luovat menetelmät ovat oppimisen välineen lisäksi myös opettelun kohteita. Tästä syystä ohjaajien tulisi kannustaa lasta näiden menetelmien käyttöön yhdessä ja itsenäisesti. Lapsella pitää olla tilai-

suuksia tutkia maailmaa koko kehollaan eli kaikilla aisteillaan sekä päästä kokeilemaan ja kokemaan erilaisia työtapoja. Työtapoja voi kokeilla ja kehittää yhdessä henkilökunnan ja lasten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 41.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018, 47) kerrotaan varhaiskasvatuksen tehtävänä olevan taivitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja keholisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan, kuinka lapsen sosiaalisia taitoja, myönteistä minäkuvaa ja oppimis-edellytyksiä voidaan edistää taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen avulla. Taiteella voidaan edistää myös lapsen valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Erilaisia ilmaisu taitoja harjoittelemalla, lapsen oppimisen taidot kehittyvät. Keskeistä lapsen eettiselle ajattelulle on lapsen kyky kuvitella ja luoda mielikuvia. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 47.)

Tärkeä osa lapsen identiteettiä on kulttuuri. Kulttuuriperintöön, ilmaisuun ja taiteisiin tutustumalla voidaan vahvistaa lapsen osallistumista ja monilukutaitoa. Varhaiskasvatussuunnitelman (2018, 47) mukaan, varhaiskasvatuksen tulisi tarjota lapsille mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja kulttuuria. Lapsi oppii kulttuuriperinnön ja taiteen merkityksen ja arvon, kun taiteesta ja kulttuurista saadut kokemukset vahvistavat lapsen kykyä tuottaa, käyttää ja omaksua kulttuuria. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 47.)

Taidekasvatus voi sisältää suunniteltua ja spontaania toimintaa. Taiteiden oppimisessa korostuu tutkiminen, kokeilu, harjoittelu ja niiden dokumentointi. Monipuoliset välineet ja oppimisympäristön esteettisyys luovat optimaaliset mahdollisuudet taidemuotoihin tutustuessa. Lapselle taiteellinen ilmaisu tarjoaa keinoja tunteiden, luovan ajattelun ja havaintojen näkyväksi tekemisen. Taidemuotoihin kannattaa perehtyä moniaistisesti, erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä lähistön kulttuuritarjontaa käyttäen. Oppimiselle ja kokeilulle tulee antaa riittävästi aikaa ja tilaa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 47- 48.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018, 48) musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia tulisi siis ohjata elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Musiikillisen toiminnan kautta, lapsen valmius hahmottaa musiikkia sekä äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät. Lasten kanssa tulisi laulaa, kokeilla erilaisia soittimia, kuunnella musiikkia, loruilla ja liikkua musiikin tahdissa. Varhaiskasvatussuunnitelma (2018, 48) rohkaisee lapsia käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita esimerkiksi kertoen, kuvallisesti ilmaisten tai tanssien. Lapsi pääsee kokemaan onnistumisen iloa musiikin tekemisestä yhdessä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitteluprosesseista ja esiintymistilanteista. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 48.)

Lapsen suhteen kehittäminen kulttuuriperintöön, visuaaliseen kulttuuriin ja kuvataiteeseen on kuvallisen ilmaisun tavoite. Lapsi pääsee tuottamaan kuvia ja harjoittelemaan kuvallista ajattelua, kuvien tulkintaa ja havainnointia taiteen äärellä. Lapsi pääsee monipuolisesti käyttämään kuvataidetta ja tutustumaan erilaisiin välineisiin ja menetelmiin. Lasten kanssa käytettäviä tapoja ovat mm. mediaesitykset, rakentaminen, piirtäminen ja maalaaminen. Omia ja ympäristön teoksia myös havainnoidaan ja lapsia tuetaan kertomaan ja tulkitsemaan ajatuksiinsa kuvallisista viesteistä. Teoksia katsoessa huomiota kiinnitetään esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 48.)

Lapsia tulee rohkaista keholliseen ja sanalliseen ilmaisuun esimerkiksi leikin, tanssin ja draaman keinoin. Toiminnan tulee tarjota lapselle monipuolinen ilmaisullinen, viestinnällinen sekä kielellinen ja kehollinen kokemus. Lapsen kokemuksia, havaitsemia asioita ja tämän mielikuvituksesta nousevia teemoja työstetään yhdessä. Kokemuksia syntyy suunnitelluista sekä spontaaneista ilmaisuista. Menetelmissä käytetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 48.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on siis innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä kokemaan liikkumisesta iloa ympärivuoden. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. On huolehdittava siitä, että lapsella on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona ohjatun liikkumisen lisäksi. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille ja siksi liikuntakasvatuksen tulee olla tavoitteellista, lapsilähtöistä, monipuolista ja säännöllistä. Aktiivisuuden tulee olla luonnollinen osa lapsen päivää. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 53.)

Lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja motorista oppimista tuetaan ohjatulla ja säännöllisellä liikunnalla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Lasten motoristen taitojen havainnointi on tärkeää, jotta voidaan suunnitella päivän rakenne siten, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta. Liikuntavälineiden tulee olla aina lasten käytettävissä. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2018, 53-54.)

5 Musiikki

Lapsi pystyy musiikin avulla ilmaisemaan itseään esimerkiksi laulamalla, soittamalla tai tanssimalla. Lapsi voi myös ilmaista itseään vuorovaikutuksessa muiden kanssa esimerkiksi yhdessä

soittamalla tai kuorolaulamalla. Lapsen ilmaisua musiikin avulla ja mielikuvitusta voidaan tukea lisäämällä sanallista, kehollista ja kuvallista ilmaisua. Näin lapsi saa kokonaisvaltaisia keinoja ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan. Monipuoliset musiikilliset kokemukset synnyttävät lapselle kokemuksia, tunteita ja ilmaisia melodiasta, harmoniasta, rytmistä, kauneudesta, ilosta, surusta ja tyyleistä. Näin lapsen näkemykset, arvostukset ja asennoituminen pääsevät näkyviin. Myös empatia ja sympatia taidot kehittyvät musiikin oppimisen prosessina. (Hujala & Turja 2017, 122-124.)

Musiikillinen oppimisympäristö herkistää lapsen kuuntelemaan ja luo lapselle musikaalisia elämyksiä, jotka aikaansaavat erilaisia tunne-elämyksiä ja ajatteluprosesseja. Musiikilla voidaan tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä edistää lapsen oppimisedellytyksiä. Musiikin avulla lapsi oppii tunnistamaan äänen voimakkuuksia, sointivärejä, kestoa ja tasoa. Äänen voimakkuus tarkoittaa sitä, miten kovaa ääni kuuluu. Miltä kuulostaa hiljainen ääni ja milloin ääni on taas kova. Äänen sointivärejä ovat mm. kilisevä, rahiseva ja koliseva. Äänen kesto tarkoittaa kuinka kauan ääni kuuluu ja äänen taso kuinka korkea tai matala ääni on. Kun lapsi tunnistaa ja ymmärtää äänen perusominaisuuksia, niin hänellä on hyvä perusta musiikillisen kielen oppimiselle. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 22-23.)

Monipuolinen musiikin käyttö on keskeistä lapsen kokonaisvaltaistakasvua tukiessa. Musiikin käyttö voi olla loruja, leikkiä, tanssia, soittoa, kuuntelua ja laulamista. Lapsi saa liikkuessaan leikkiessä kokemusta keholla soittamisesta, sanarytmeistä ja perussykkeestä. Musiikin avulla esimerkiksi säveltämällä voidaan tukea lapsen luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisukykyä. Lapsen monilukutaidon osaamista voidaan edistää äänten hahmottamisella ja musiikin symboleihin tutustumalla. Myös eri kulttuureihin voidaan tutustua musiikin avulla, joka lisää ymmärrystä omasta ja muiden kulttuureista. Erilaisilla äänimaisemilla ja monipuolisilla kuunteluharjoitteilla lapsi saa kokemuksia musiikista ja erilaista äänistä. (Hujala & Turja 2017, 122-123.)

Soittaessa keho liikkuu: lapsi kuuntelee soitettuja ääniä ja reagoi niihin ja mahdollisesti muihin soittajiin. Kinesteettisellä muistilla soittaja muistaa mitä sormet tekevät, ja samaan aikaan silmät seuraavat nuotteja ja korva kuuntelee soittavatko sormet samaa ääntä kuin nuotteissa lukee. Soittaminen aktivoi siis useita aisteja samaa aikaa eli on multisensorinen kokemus. Näin soittaminen kehittää keskittymiskykyä sekä aktivoi mieltä. Myös psyykkisen ja fyysisen terveyden edistämiseen liitetään laaja-alaisen musiikin symbolikielen käyttäminen kasvun välineenä. Musiikilla on siis psyykkistä työskentelyä edistäviä vaikutuksia eli ennaltaehkäisevä vaikutus moniin ongelmiin. Esimerkiksi pelkästään musiikin kuuntelulla voi olla rauhoittava vaikutus, joka vähentää aggressioita ja parantaa stressinsietokykyä. (Koskinen, Mustonen & Sariola 2010, 172-173.)

Musiikin avulla voidaan tukea lapsen kehon tuntemusta. Tunne omasta osaamisesta lisää positiivista minäkuvausta ja kehonkuvaa. Soittaessa tarvitaan silmä-korva-käsikoordinaatiota ja sen

kehittyminen lisäävät liikelaajuuksia, ympäristön hahmottamista ja kehonhallintaa. Soittoharjoitukset ja toistot auttavat motoriikan kehittämisessä, esimerkiksi soittaessa lapsi joutuu ylittämään keskilinjaa, joka liittyy lateraalisuuteen ja koordinaatioon. Soittaminen vaatii myös vartalonkiertoa minkä kehittyminen lisää lapsen toiminnan tasoa ja toimintavalmiuksia. Lisäksi soittamisen parantuessa myös kehonkuva selkeytyy. Jos lapsella ei ole kehontuntemusta, hän voi kokea olonsa turvattomaksi. Kehontuntemuksen lisääntyminen liittyy myös auditiivisiin ja visuaalisiin havaintoihin. (Aho-
nen-Eerikäinen 1998, 108-109.)

Puheen tuottaminen ei onnistu, jos visuaalinen ja auditiivinen hahmottamiskyky sekä aistijärjestelmä ja niiden yhteistoiminta ei ole kunnossa. Musiikkia voidaan käyttää kehon kypsymisen ja hahmottamisen parantumiseen, jotka ovat perusedellytyksiä puheen kehittymiselle. Esimerkiksi lauluja voidaan käyttää puheen tuottamisen apuna. Lauseet, sanat, äänteet, tavut ja kirjaimet saavat vastineensa musiikin rakenteista ja tavujen pituus ja sanojen painotus muotoilevat rytmimelodisia ominaisuuksia. Laulaminen ja laulut voivat auttaa lasta muistamaan sanoja ja saattavat lapsen tietoiseksi intonaatiosta, artikulaatiosta ja melodiasta. (Aho-
nen-Eerikäinen 1998, 135-137.)

6 Liikunta

Liikuntaa tapahtuu kaikkialla ja jatkuvasti. Liikunta yhdistetään helposti ohjattuihin ja tavoitteellisiin urheilulajeihin, mutta liikunta voi olla myös spontaania hyötyliikuntaa omaksi iloksi. Pienen lapsen arjessa liikuntaa voi tapahtua vahingossa pihalla leikkiessä tai ohjattuna liikuntatunnilla. Tärkeintä on kuitenkin, että lapsi pysyy aktiivisena, sillä liikunta on isossa osassa lapsen kehittämisessä ja kasvamisessa. Alle kouluikäisen lapsen kanssa työskentelevällä onkin suuri vastuu lapsen kanssa liikkuesssa, sillä varhaisessa kokemukset ohjaavat lapsen tulevia liikuntahetkiä. Jos lapsella on mukavia muistoja varhaislapsuuden liikuntatuokioista, niin hän todennäköisemmin jatkaa liikuntaa myös kasvaessa. (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2017, 9.)

Liikunnalla on useita positiivisia vaikutuksia lapsen kasvuun ja terveyteen. Liikunta myös ennaltaehkäisee eri sairauksien, kuten diabeteksen ja sydän- ja verisuonisairauksien, riskitekijöitä. Lapsen aktiivinen liikunta ennaltaehkäisee myös lapsen ylipainoa. Kasvavalle lapselle liikunta on edellytys normaalille kehitykselle ja fyysiselle kasvulle. Liikunnalla voidaan myös tukea lapsen psyykkistä ja motorista kehitystä sekä edistää kognitiivisia toimintoja. Eli liikunta tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja lisää lapsen hyvinvointia, kun taas lapsen passiivisuus ja liikkumattomuus on iso riskitekijä lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille. (Sääkslahti 2018, 123-124.)

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa (2016) sanotaan, että alle kahdeksan vuotiaan lapsen tulisi liikkua vähintään kolme tuntia päivässä. Kolme tuntia pitää sisällään vauhdikasta ja kevyttä liikuntaa, josta osa tulisi olla ulkona tapahtuvaa reippailua. Reipas ulkoilu voi

pitää sisällään esimerkiksi metsäretken tai pyöräilyn. Vauhdikkaassa liikunnassa lapsi selkeästi hengästyy ja elimistö kuormittuu. Tällaisia harjoitteita voivat olla uinti, trampoliinilla hyppiminen ja juokseminen. Kevyt liikunta sisältää puolestaan esimerkiksi kävelyä, pallottelua ja tasapainottelua. Liikunnan ei tarvitse olla yhtäjaksoista, vaan se voi tapahtua päivän aikana eri tilanteissa. Liikunnan lisäksi tulee myös huolehtia riittävästä levosta sekä terveellisestä ja monipuolisesta ruokavaliosta. On hyvä muistaa, että kolmevuotias ei hengästy samalla tavalla kuin vanhemmat lapset, joten heidän kohdallaan liikunta suositukset täyttyvät, kun heille annetaan päivän aikana tarpeeksi mahdollisuuksia liikkumiseen. (Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016.)

Toimintaympäristö, jossa lapsi viettää aikaansa, tulee olla liikkumiseen, itseilmaisuun ja kokeilemaan innostava. Näin voidaan tukea lapsen omaehtoista liikkumista. Kun leikki- ja liikuntaympäristö on lapsen omaehtoiselle liikkumiselle suotuisa, niin ympäristö parhailtaan pystyy vastaamaan lapsen sosiaalisiin, fyysisiin ja psyykkisiin kehitystarpeisiin. Monipuolinen ympäristö herättää lapsen luontaisen tutkimisen ja oppimisen halun. Tässä kohtaa ohjaajan vastuulle jääkin huolehtia, että ympäristö on lapselle tarpeeksi virikkeellinen ja turvallinen. Eri-laiset ja monipuoliset sisätilat, ulkoilumahdollisuudet ja leikki- sekä ulkoiluvälineet lisäävät lapsen fyysistä aktiivisuutta ja tilojen ja välineiden vapaalla käytöllä voidaan aktivoida lapsia. Lapsi tarvitsee paljon tilaa liikkumiseen ja tiloja muuntamalla houkutteleviksi saadaan lapset kiinnostumaan liikkumisesta. (Jaakkola ym. 2017, 477-476.)

Lasta motivoi liikkumiseen orgaaninen ja sosiaalinen motivaatio. Orgaaninen motivaatio tarkoittaa lapsen halua kehittyä paremmaksi ja itsenäiseksi. Jotta lapsi voisi kehittyä, tarvitaan lapsen omaa tahtoa ja halua kehittyä. Lapsen oma halu leikkiä ja liikkua vievät kehitystä eteenpäin ja näistä saadut positiiviset kokemukset ja onnistumisen tunteet, motivoivat lasta oppimaan ja kehittymään lisää. Sosiaalinen motiivi tarkoittaa lapsen halua kuulua joukkoon. Lapsi kaipaa yhteyttä ympäristöönsä ja lähellä oleviin ihmisiin. Tämän takia lapsi haluaa osallistua yhteisiin leikkeihin ja toimia toisten kanssa. Ohjaaja voi motivoida lasta liikkumaan huomioimalla orgaanisen ja sosiaalisen motivaation. Ohjaaja voi tukea orgaanista motivaatiota mahdollistamalla lapselle tämän kehitystä vastaavaa toimintaa ja näin mahdollistaen positiiviset oppimiskokemukset. Myös positiivisella palautteella ja lapsen vahvuuksia esiin nostamalla voidaan tukea orgaanista motivaatiota. Sosiaalista motivaatiota voidaan tukea mahdollistamalla lapselle tasa-arvoisen, sosiaalisesti turvallisen ja positiivisen leikki- ja liikuntaympäristön ilman syrjintää ja kiusaamista. (Sääkslahti 2018, 108.)

Lapsen kokemukseen liikunnasta vaikuttaa useat eri tekijät. Vaikka on tärkeää, että lapsella on tilaa liikkua ja siihen on varattu erilaisia välineitä, niin yhtä tärkeää on ohjaajan ja lapsen välinen suhde ja se, miten lapsi kokee itsensä osaksi ryhmää. Lapsi innostuu paremmin liikunnasta, jos hän pääsee itse mukaan suunnittelemaan ja kehittämään liikuntatuokiota. Näin

lapsi kokee paremmin olevansa osana ryhmään, kun hän pääsee vaikuttamaan ja siten saadaan lapsen omat kiinnostuksen kohteet esille. Vaikka ohjaaja olisi suunnitellut liikuntatuokion ja miettinyt tarkkaan esimerkiksi, miten harjoitukset tukevat lapsen motorista kehitystä, niin lasten tulisi nauttia harjoitteiden tekemisestä. Tärkeää on luoda turvallinen ja luottamusta herättävä ilmapiiri, jossa lapsi kokee, että hän voi osallistua juuri sellaisena, kun hän on. Kun harjoitteista tehdään houkuttelevia ja leikinomaisia, niin harjoitteista tulee lapselle mieleisempiä. (Zimmer 2011, 125.)

Jokainen lapsi on yksilö, ja se miten nopeasti lapsi lähtee tilanteisiin, on yksilöllistä. Toiset innostuvat nopeasti ja toiset tarvitsevat enemmän aikaa. Tämä on hyvä muistaa myös liikunnan ohjauksessa. Jotta lapsi voisi kokea ympäristön turvalliseksi, niin hänen tulisi saada itse vaikuttaa kuinka hän osallistuu toimintaan. Lapsen voi antaa istua sivussa tarkkailemassa ja muistuttaa häntä siitä, että toimintaan saa osallistua sitten kun on valmis siihen. Lapset osallistuvat toimintaan, jos eivät tunne painetta eivätkä pakkoa osallistumiseen. Lapsen kanssa voi myös yhdessä pohtia, millä tavalla hän voisi omalla tavallaan osallistua toimintaan ilman, että muiden ryhmäläisten toimintaa häiritään. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus itse valita, miten hän haluaa olla mukana toiminnassa. (Zimmer 2011, 126-127.)

7 Draama

Draaman ja teatterin ero itsessään on se, että draaman painopiste on prosessi, ja teatterin painopiste puolestaan on esityksessä. Draamassa keskeistä on leikillisuus, vuorovaikutus, ryhmän valintojen moniäänisyys, keskeneräisyyden hyväksyminen, kollektiivinen kokemus, eettisten periaatteiden kunnioitus ja prosessin merkityksen korostaminen - ei välttämättä valmiin näytelmän esittäminen (Kotka 2011, 11-17).

Draamassa siirrytään kilpailusta yhteistyöhön. Sen avulla on mahdollista löytää hyvät ja pahat puolet meistä itsestämme ja käsitellä niitä sekä ikäviä tunteitamme. Näin meidän ei tarvitse enää heijastaa niitä muihin. Sadun ja draaman avulla lapsi pystyy käsittelemään asioita, joista voi muuten olla mahdotonta puhua, ja erityisesti tunteiden tunnistus helpottuu. Tämä johtaa siihen, että lapset oppivat empatiaa ja riitely vähenee. Tämä myötäelämisen kyky on oleellinen osa sosiaalista vuorovaikuttamista, ja juuri lapsuus on tärkeä aika emotionaaliselle kypsymiselle. Tämän vuoksi juuri lasten kasvatuksessa painopisteen tulisi siirtyä tunne-elämän alueelle, sillä toiminnalliset menetelmät antavat tilaa keskustelulle ja kuuntelemiselle lasten ja nuorten kanssa. Draama antaa mahdollisuuden kehittää empatiaa ja tunteiden tunnistamista. Se on keino etääntyä hämmästyttävistä asioista, jolloin niiden tarkastelu voi tapahtua turvallisen välimatkan päästä. (Kotka 2011, 17.)

Draamakasvatuksen avulla voidaan käsitellä ja oppia monia asioita, esimerkiksi sisällöstä, omasta itsestä, sosiaalisista taidoista tai draamasta (Korhonen 2001, 91.)

Sisältö	Asia, ilmiö tai ongelma, joka on perusteltua käsitellä draaman avulla tai sen kautta
Oma itse	Osallistuvien henkilökohtaiseen kehitykseen liittyvät asiat
Sosiaaliset taidot	Kuinka toimitaan yhdessä ja yhteisen päämäärän eteen
Draama	Opitaan teatterin muodosta, ottamaan rooleja, luomaan fiktiota. Opitaan teatterin käsityötaitoja ja opitaan draamasta osana kulttuuria

Taulukko 1: Mitä draamakasvatus opettaa, taulukon sisältö kerätty Kotkan ja Korhosen kirjoista (Kotka 2011, 11-17) (Korhonen 2001, 91-102)

Draaman etuna on myös esteettinen kahdentuminen, eli metaxu. Metaxu on todellisuuden ja fiktion suhdetta, eli se hetki, kun suunnittelemme roolia ja muutamme todellista tilaa ja aikaa fiktiiviseksi, ja kun toimimme fiktiossa tai seuraamme aktiivisesti fiktiivistä todellisuutta. Esteettiseen kahdentumiseen liittyy tietoisuus siitä, että vaikka draamassa oleva henkilö on fyysisesti minä, roolissa en ole minä. Tietoisuus siitä, että fiktion aika on fiktion aikaa, ei reaaliaikaa. Tietoisuudesta, tästä sopimuksesta, syntyy myös leikin ja draaman jännite, joka rakentuu kaksoistietoisuuden varaan. Jännite syntyy osin niistä kysymyksistä, joita draamassa esitetään ja osin siitä, millaisia vastauksia niihin saadaan. Osallistujat sekä osallistuvat kuvitellun maailman luomiseen että todennäköisesti pääsevät astumaan fiktiiviseen maailmaan roolissa, joka ei ole oma perusrooli. Draamakasvatuksessa oppiminen on siis osin tietoista esteettisen kahdentumisen kautta, ja osin toiminnan hetkellä tiedostamatonta, jonka voi purkaa vasta myöhemmin. Esteettisessä kokemuksessa ajattelu, tunteet ja emotiot tapahtuvat fiktion rajoissa. Tällöin niihin reagointi ei todellisuudessa ole mahdollista kuin vasta jälkikäteen. (Korhonen 2001, 97-102.)

Onnistumisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia tukee teatteri-ilmaisun sisällöllinen monipuolisuus. Teatteri on poikkitaiteellinen taiteenmuoto, jolla on rajattomat mahdollisuudet. Siihen voi helposti yhdistää muun muassa tanssia, musiikkia, kuvataidetta, kirjoitusta, sirkustaidetta, käsitöitä ja rakentamista. Tämä monipuolisuus juuri mahdollistaakin laajan käsityksen siitä, mitä on onnistuminen, sillä monipuolisuus takaa jokaiselle mahdollisuuden onnistua omassa toimessaan. Kuitenkin kokeilu ja tutkiminen ovat erittäin tärkeitä, eikä ole hyvä, että lapsi uppoutuu yhteen taiteenalaan. Lapsen onkin hyvä tehdä myös uusia asioita, sekä sellaisia asioita, joita hän ei osaa kovin hyvin, sekä kehittää luovaa ajattelua ja pitää hauskaa. Kun lapsi tekee tällaisia asioita ilman, että siitä seuraa jotain kauheaa, on kokemus lapselle hyväksi, sillä epäonnistumisen pelko lamauttaa aivot ja estää heittäytymisen. Niinpä epäonnistumisen tulisi olla sallittua eikä pelottavaa. Teatteri-ilmaisu on voimakkaan yhteisöllinen tai-

demuoto ja luottamus ryhmässä on ehdottoman tärkeää. Tärkeää on myös hyväksytyksi tulemisen kokemus, turvallisuus ja vastavuoroinen työskentely, ja nämä kaikki vaativat ohjaajan ja ryhmän yhteistyötä. (Vehkalahti 2006, 30-61.)

Sikiö alkaa jo neljän ja puolen kuukauden iässä keskittymään ja kuuntelemaan ja oppii siten tunnistamaan äitinsä ja perheenjäsentensä äänet. Jo kahdeksankuukautinen sikiö saattaa ryhtyä leikkiin äidin kanssa vatsanpeitteen läpi. Kun lapsi syntyy, hän on jo valmis vuorovaikutukseen. Vauvatutkimukset ovat tuoneet esille sen, että lapsi on aivan alusta saakka kiinnostunut ihmisistä, kasvoista ja äänistä, ja että jo vastasyntynyt on valmis kommunikoinnin vuorotte- luun. Tutkimuksissa on myös havaittu, että kun kymmenen minuuttia vanha vauvan isä työn- tää kielensä esille tervehdykseksi lapselleen, vauva tulee mukaan vuoropuheluun näyttämällä puolestaan omaa kieltään isälle. Matkimisen valmius ja yhteiseen leikkiin kutsu ovat ihmisellä vahvoja syntymästä asti. Jo kolmevuotias osaa liikkumisen eri muodot, ja loppuelämä on pelk- kää hienosäätöä. Erityisesti alle kouluikä, mutta vielä alakouluikäkin, on ratkaisevan tärkeää aikaa aivojen kehittymiselle. Pikkulapsi on oppimisen mestari. Hän oppii tehokkaasti, vaikei häntä vielä kukaan varsinaisesti opettaisi, ja hän käyttää siinä leikin elementtejä. (Karlsson 2014, 160-161.)

Saduttaessa kertojan ja saduttajan välille syntyy vapaasti soljuva kertomus. 1980-luvun alussa psykologi Monika Riihelän kehittämä sadutusmenetelmä perustuu neljään eri vaiheeseen: ker- tominen, kerrotun tarinan sanatarkka kirjoittaminen, kirjatun lukeminen ja kertojan toivo- mien korjausten tekeminen. Riihelä halusi tuoda esiin lasten itse keksimät sadut kirjaamalla ne juuri siinä muodossa kuin lapsi tarinansa kertoo. Jälkeenpäin lapsella on mahdollisuus kor- jata satuaan, kun se luetaan hänelle ääneen. (Kotka 2011, 15.)

Saduttajan ei siis tule antaa aiheita, joista kertoja kertoo, eikä hän tee lisäkysymyksiä. Sadut- taja vain kirjaa sana sanalta sadun ylös niin kuin kertoja tai kertojaryhmä sen hänelle kertoo. Näin kertomus säilyy kertojan päättävällä ja kertoja tekee itse, vaikuttaa, on aktiivinen ja tulee arvostetuksi. Tämä innostaa ja vahvistaa luottamusta omiin näkemyksiin ja ajatuk- siin. Näin tuetaan lapselle ominaista aloitteellisuutta ja usko kykyyn oppia vahvistuu ja säilyy. Saduttajan ei tulisi myöskään kehottaa lasta pidentämään kertomustaan eikä antaa kuvia ker- tomuksen virikkeeksi. Jos satua ei tule, voidaan lasta pyytää ensin itse piirtämään satunsa, ja kun kuva on valmis, lapsi voi kuvan kanssa kertoa satunsa. (Karlsson 2014, 24-30.)

Lapsen luvalla satu voidaan lukea muille, laittaa esille tai julkaista. Keskustelun kulun oh- jausta tai kertomuksen arviointia ei saduttajan tulisi tehdä. Välineiksi sadutukseen tarvitaan vain kynä ja paperia tai tietokone. Hiljaisetkin lapset saavat äänensä kuuluville ja puheliaat kiinnostuvat kuuntelemisesta. Saduttamisella, kuten draamallakin, on ryhmäyttävä vaikutus, ja jos aiheena ovat kansansadut, samalla tietoisuus eri kulttuureista ja elintavoista syvenee.

Kansansadut voivat kaventaa sukupolvien välisiä kuiluja ja saada monikulttuuristen lasten erilaiset taustat ja perinteet kunnioittavasti esille. Lapset haastattelevat tai saduttavat vanhempiaan tai isovanhempiaan, jonka jälkeen lapset voivat piirtää satuun sopivan kuvan ja kertoa muille ryhmän lapsille kotona kuulemansa sadun. Kansansatujen ja myyttien saduttaminen on antoisaa, koska lapset ja heidän perheensä kokevat sen usein tärkeäksi. Näin sadutus myös toimii koko perhettä ja ryhmää voimauttavana. Kotka kertoo kirjassaan, että eniten sadutuksesta hyötyvät muiden lasten pilkkaamat lapset, sillä sadutuksen kautta he saivat uudenlaista arvostusta ryhmän lapsilta ja heidän itsetuntonsa vahvistui samalla kun kiusaaminen väheni. Sadutus yhdistettynä draamaan auttoi heitä ymmärtämään erilaisuutta suvaitsevassa hengessä, ja vahvisti ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kotka 2011, 15.)

8 Kuvataide

Lapsella on perusoikeus kulttuuriin. Lastenkulttuuri voidaan jaotella kolmeen kategoriaan: lasten itse tuottama kulttuuri, aikuisten lapsille tuottama kulttuuri sekä lasten ja aikuisten yhdessä tuottama kulttuuri. Lapsi voikin ilmaista itselleen merkityksellisiä asioita, tehdä aloitteita ja tulkita maailmaa, jossa elää, sekä ottaa siihen omalla tavallaan kantaa kuvataiteellisen toiminnan keinoin. Toisaalta kuvataiteellisella toiminnalla voidaan opettaa lasta ymmärtämään, miten häneen vaikutetaan median ja kaupallisen kulttuurin keinoin. Näin hän saa valmiuksia toimia ympäristössämme, jossa lapsista on tullut markkinoille merkittävä kohderyhmä. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi, Torkki 2014, 20-21.)

Taide kertoo elämästä, se aktivoi kaikki aistit ja lisää itsetuntemusta. Taide tarjoaa vaihtoehtoisia todellisuuksia, elämyksiä ja nautintoa. Taidenäyttelykäynnit virkistävät ja innostavat, ja taide sekä kulttuuritoiminta vaikuttavat myönteisesti terveyteen, työkykyyn ja hyvinvointiin. Taideteos voi olla matka omaan itseen. Kuvan avulla voidaan tuoda muistoja, tunteita ja aistimuksia. Yhtä kuvaa voi tulkita monin tavoin, ja taidekuvia voi käyttää oppimisen lähteenä tai apuvälineenä sekä keskustelun tai toiminnan lähtökohtana. Taidekuvan käyttö on usein yhteisöllistä. Siihen liittyy inhimillistä vuorovaikutusta ja se virittää keskustelua. Kuvien avulla voidaan auttaa vuorovaikutuksessa ja niiden avulla voidaankin saada kontakti ihmiseen, johon ei muuten saa helposti yhteyttä. Taideteoksia kannattaakin käyttää ennakkoluulottomasti eri tavoin, ja niihin kannattaa tutustua yhdessä toisten kanssa ja vertailla erilaisia tarkastelutapoja ja kokemuksia. Taidekuvien kautta voi oivaltaa uutta paitsi teoksesta, myös itsestään ja muista. Lapset suhtautuvat taiteeseen luontevasti ja monissa päiväkodeissa käytetään taidekasvatuksen menetelmiä, jotka sisältävät usein leikin elementtejä. Joskus taide voi myös olla ahdistavaa, huonosti tehtyä tai osua arkaan paikkaan, mutta myös kielteiset tunteet ovat olennaista taiteen käyttövoiman kannalta. Ne voivat johtaa oivalluksiin ja lopulta eheyttää. Ryhmäkäytössä taidekuvan käytön vastuu on ohjaajalla. Vaikka jotkut ryhmät välttävät tiettyjä aiheita kulttuurisista tai uskonnollisista syistä tai vaikkapa trauman takia, etukäteen ei voi tietää miten kuvaan reagoidaan, eikä ohjaajan tulisi pelätä voimakkaita teoksia. (Itkonen

2011, 10-20.) Kuitenkin asiakasryhmän ikä ja kehitystaso sekä kulttuuritausta on hyvä ohjaajan huomioida toimintaa suunniteltaessa.

Aikojen saatossa on syntynyt laaja kirjo erilaisia tyyliäsuuntia ja tekniikoita, jotka tarjoavat kuvan kanssa työskentelylle rajattomasti mahdollisuuksia. Taide voi olla muutakin kuin taidesine. Se voi olla vaikkapa luonnos tai kansalaisaktiivisuuden muoto. Eri tyyliin ja aikoihin tutustuminen onkin kannattavaa, ja sitä kautta kukin voi löytää itseä kiinnostavat aihepiirit. Kuvataiteessa onkin hyvä tutustua erilaisiin töihin; vanhoihin ja uusiin, sekä kotimaisiin että ulkomaalaisiin. Taidekasvattajien mukaan aidon taideteoksen kohtaaminen on tärkeää. Silloin katsoja aistii sen mittasuhteet, värit, materiaalit ja vaikutuksen. Aina ei kuitenkaan pääse oikean työn luo, ja silloin jäljennös, joko painettu tai sähköinen, käy hyvin. (Itkonen 2011, 10-20.)

Kuvallisen ilmaisun tavoitteita lapselle voikin esimerkiksi olla taidollinen tavoite, jossa käden ja silmän yhteistyö sekä lapsen omien kykyjensä arviointi eri materiaalien työstämisestä kehittyy. Tavoitteena voi myös olla vaikkapa esteettisyys, jossa lapsen elämystaidot ja kuvallinen ilmaisu kehittyvät. Tärkeää lapselle on myös tiedollinen tavoite, jossa lapsen kokemuksiin laajenee. Lapsi oppii tuntemaan eri materiaaleja, ja hänen kielensä ja mielikuvituksensa sekä oivalluskykynsä kehittyy. (Autio 2007, 284.) Taiteen tekeminen kasvattaa voimavaroja ja herkistää vastaanottamaan ja havaitsemaan kauneutta. Taide-elämykset vahvistavat emotionaalista ja esteettistä vastaanottokykyä ja empatiakykyä. Taiteen tekeminen tuo rohkeutta sekä kehittää itsetuntoa. Taidetta tehdessä lapsen tulisi saada tehdä omat päätöksensä itse, omalta näkökannaltaan ja omista kokemuksistaan. Ympäristön paine tappaa nopeasti lapsen rohkeutta toteuttaa itseään ja itsensä toteuttaminen vaatiikin lapsen ja aikuisen tasavertaisen vuorovaikutussuhteen. Aikuinen tulee kunnioittaa lapsen itseilmaisua sekä luovuutta. (Hakkola, Laitinen & Ovaska-Airasmaa 1991, 10-11.) Taiteen tekemisen tavoite voikin siis olla myös vain lapsen itseilmaisu tai lapsen näkeminen ja kuuleminen.

Lapsi elää tässä ja nyt, ja hän tekee työtä koko kehollaan. Lapsi haluaa kokea kaikilla aisteillaan ja vain oma välitön kokemus antaa tyydytystä. Eri materiaalit mahdollistavat lapsen kehittämisen ilmaisutaitojaan ja opettaa suhtautumaan uusiin asioihin luonnollisesti. Lapsi ilmaisee itseään monipuolisesti ja hänen tekemänsä työ ei ole vain työ, vaan rikas ilmaisu kokonaisuudesta. Lapsen työhön voi liittyä tarina, jota sen katsoja ei välttämättä aina huomaa. (Autio 2007, 284.) Kuvataiteen tulisi olla lapselle tutkivaa ja kokeilevaa. Lapsi jäsentää kuvataiteen avulla ympäröivää maailmaa ja tunnistaa omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Kuvataiteen tulisi olla lapselle mieleinen kokemus, jotta työskentely syventää lapsen itsetuntemusta ja vahvistaa minäkuvaa. Aikuinen tulee antaa tilaa lapsen omalle kulttuurille ja antaa lapsen ilmaista itseään. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 50.)

Alle kolmevuotiaan aistit ovat intensiivisesti mukana hänen kokemusmaailmassaan. Hän tekee tarkkoja havaintoja näkö- ja tuntoaistin avulla. Erityisesti lämpimät ja kirkkaat värit kiehtovat lapsia. Erilaisten materiaalien avulla lapsi saa kokemuksensa muuttumaan konkreettisesti aisteilla havaittavaksi. Pienen lapsen taiteelliselle työskentelylle ominaista on hetkellisyys, intensiivisyys ja tuoreus. Materiaalit ja välineet ovat lapselle tutkimusvälineitä, jolla hän pääsee tutkimaan suuntia, voimaa ja aikaa. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2007, 44-43.)

Erityislapsi voi taidemenetelmien avulla löytää oman persoonallisuutensa, kokea sekä tunnistaa tunteita ja sen kautta oppia ymmärtämään omia tunteitaan paremmin. Taiteen avulla lasta voi auttaa myös keskittymään. Tärkeintä lapsen kuvallisessa ilmaisussa kuitenkin on omin käsin tehdyn taideteoksen tuottama ilo ja tyydytys. Parhaimmillaan taidemenetelmät juuri tuottavatkin tekemisen iloa ja onnistumisen elämyksiä. Erityislapselle ei saisi laittaa työtä kohtaan suuria odotuksia ja vaatimuksia vaan lapsen tulee saada toteuttaa itseään rauhassa. (Kaski ym. 2009, 220.)

Lapsi tulee aina nähdä yksilönä ja tarjota hänelle niitä taidemuotoja, jotka sopivat hänen toimintakyvylleen ja sisältävät mahdollisuuksia itseilmaisuuksiin. Elämyksellisiä kokemuksia voi lapsi kokea esimerkiksi tutustumalla erilaisiin materiaaleihin. (Kaski, Manninen & Pihko 2009, 221.) Kaikkien lasten taidetyöskentelyn kanssa on hyvä muistaa, että prosessi itsessään on tärkeintä tekemisessä, ei lopputulos ja sen ”laadullinen” taso.

Lasten kanssa toimiva aikuinen tarvitsee perustietoa materiaaleista ja välineistä sekä lapsen kuvallisesta kehitymisestä ja hänen tulee ymmärtää lapsen toimintaa. Aikuisen tulisi olla utelias visuaalisia ilmiöitä kohtaan ja asettaa lapsen työskentelylle tavoitteita. Tärkein aikuisen ominaisuus on kuitenkin kyky olla vuorovaikutuksessa lapsen ja hänen työskentelynsä kanssa. Lähtökohtana taidekasvatukselle on avoimuus ja kuvallisen ilmaisun tapojen erilaisuuden hyväksyminen. Jos rajat taiteelle laitetaan liian ahtaiksi, seurauksena on se, että lapsen taiteellinen työskentely rajoittuu. Yleinen väärä uskomus taiteesta on se, että sen pitäisi olla esittävää. (Karppinen, Puurula & Inkeri 2007, 50.) Aikuisen tulisi osoittaa kiinnostusta, havainnoida ja kuunnella lasta tämän työskennellessä. Työskentelyn aikana lapsen ja aikuisen suhde pitäisi olla vuorovaikutteinen, mutta pelkkä aikuisen aktiivinen läsnäolo voi motivoida lasta työskentelemään. Aikuisen eläytyminen tuo lapselle tunteen ja kokemuksen siitä, että työskentelyä kannattaa viedä eteenpäin. Aikuinen voi myös lapsen työhön puuttumatta ruokkia lapsen uteliaisuutta, syventää lapsen työtä, antaa sille tilaa ja uusia polkuja ja antaa tukea, jos lapsi tarvitsee työnsä kanssa apua ja esimerkiksi tukea tekniikan käytön kanssa. (Karppinen, Puurula & Inkeri 2007, 50.) Aikuinen siis luo pohjan lapsen taiteelliselle työskentelylle järjestämällä lapselle materiaalit ja tilan taiteen tekemiselle. Aikuisen tulee tuntea lapsi ja valita välineet sen mukaisesti ja lapsen kehittyessä tulee myös materiaalia vaihtaa, jotta lapsi pääsee kokeilemaan uusia haasteita. Tärkeää on, että lapsi pääsee rauhassa tutkimaan ja palaamaan mahdollisesti kokemuksiinsa myöhemmin. (Karppinen, Puurula & Inkeri 2007, 51.)

9 Luovien menetelmien käyttöopas

Idea luovien menetelmien käyttöoppaasta syntyi nopeasti. Niin kuin teoreettisessa viitekehyyksessä moneen otteessa käsiteltiin, niin luovista menetelmistä on ihmiselle ja varsinkin kasvavalle lapselle paljon hyötyä. Niiden käyttöön ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman. Kaikkien menetelmien käyttö voi kuitenkin olla haastavaa, jos niitä ei ole käyttänyt. Tärkeää olikin, että oppaassa käsitellään kaikkia luovia menetelmiä eikä vain yhtä. Monesti pää lyö tyhjää juuri silloin, kun pitäisi kehittää monipuolista toimintaa. Tarkoituksena olisi keksiä jotain lapsilähtöistä mitä ei olisi tehty jo monta kertaa. Luovien menetelmien käyttöopas on auttamassa ideointivaiheessa eikä antamassa valmiita vastauksia. Lapsiryhmät ovat erilaisia ja kukin tarvitsee räätälöityä ohjausta. Vaikka harjoitteessa lukisi, että soveltuu alle kolme vuotiaille, niin se ei välttämättä sovikaan juuri näille lapsille. Näin ollen tässä oppaassa annetaan tilaa omalle suunnittelulle ja ajatuksille. Opas näyttää tietä oman toiminnan suunnittelulle ja auttaa ideoimaan monipuolisemmin.

9.1 Oppaan suunnittelu

Tavoitteena oppaalle oli käsitellä monipuolisesti luovia menetelmiä. Luoviksi ideoiksi valittiin musiikki, draama, kuvataide, liikunta sekä tanssi, joita käsiteltäisiin selkeästi ja lukijalähtöisesti. Sitten nousi idea kalenteripohjaisesta oppaasta. Työelämässä on nähnyt, että varhaiskasvatuksessa käsitellään isompia kalenteripyhiä esimerkiksi askartelemalla. Siitä nousi idea, että samoja päiviä voisi käsitellä musiikin, draaman, kuvataiteen, liikunnan sekä tanssin kautta. Opas jaettiin vuodenaikojen mukaan neljään osaan eli syksyyn, talveen, kevääseen ja kesään ja näiden vuodenaikojen mukaan kalenterista ja internetistä etsittiin merkittäviä päiviä, mitä voisi käsitellä lasten kanssa.

4-10.10 Maailman avaruuden viikko

Kuvataide: Piirtäkää avaruutta, pahvilaatikkoon avaruuskuvaelma, paperimassasta yhdessä planeetat, tai vaikka avaruusaluksia. Tarvitset sanomalehtisuikaleita, liisteriä ja puhalletun ilmapallo Puhalla ilmapallo täyteen ja laita sen päälle vuorotellen liisteriä ja sanomalehden palasia. Anna kuivua ja poksauta ilmapallo. Tilalle jää pallo, jonka voi maalata planeetaksi. Planeetat roikkumaan kattoon.

Draama: Avaruusrooliileikki. Lukekaa avaruuskirjaa tms. keksikää omia avaruusseikkailuja ja lavastakaa omat seikkailuplaneetat ja tutkikaa niitä joko oman tarinan pohjalta tai aikuisen lukeman tarinan pohjalta. Tai jakautukaan pieniin ryhmiin ja ryhmät luo oman avaruusseikkailu esityksen, jossa tutkivat paikkaa ja esittävät muille.

Liikunta ja tanssi: Tehkää oma avaruus seikkailu/planeetta tempurata, jossa voi pomppia, kiivetä ja temppuilla. Huone voi avaruudessa olla hämärä ja kattoon voi laittaa jouluvaloja tms. tähdiksi.

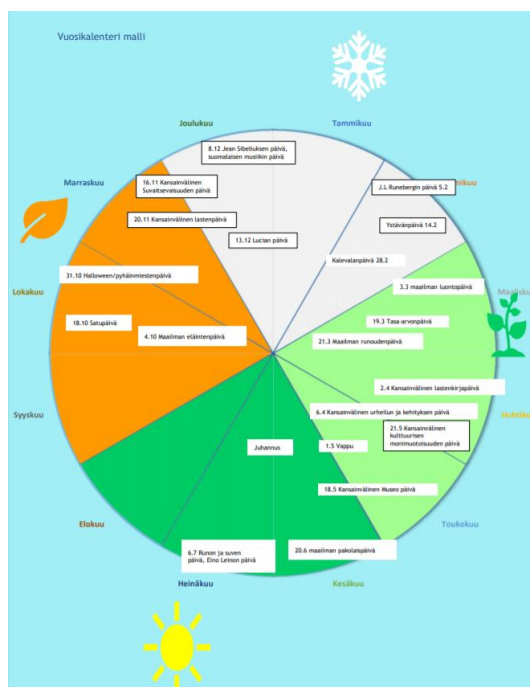
Musiikki: Helmet on koonnut listan, josta löytyy avaruusluotaimen ääniä, elokuvamusiikkia, orkesterisarjoja ja äänitehosteita. Listaann kannattaa tutustua ja etsiä teille sopivaa musiikkia tai äänimaisemaa. Myös netistä löytyy avaruusmusiikkia ja äänitehosteita. ([http://www.helmet.fi/fi-Fi/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Avaruusmusiikkia\(143997\)](http://www.helmet.fi/fi-Fi/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Avaruusmusiikkia(143997)))

Kuva 1 Esimerkki luovien menetelmien oppaassa olevasta päivästä

9.2 Oppaan kokoaminen

Opinnäytetyö on toteutettu parityönä, jossa työt jaettiin yhdessä ja molemmat tekivät yhtä paljon työtä. Työskentely tapahtui erikseen, mutta yhteydessä oltiin jatkuvasti ja toisen työtä arvioitiin ja sen mukaan tehtiin korjauksia. Työtä kehitettiin jo varhaisessa vaiheessa jakaen mielipiteitä puolin ja toisin ja kritiikkiä kuunnellen. Ennen oppaan tekemistä, etsittiin teoriaa luovien menetelmien vaikutuksesta lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Teorian pohjalta voidaan perustella luovien menetelmien käyttöä lasten kanssa. Oppaaseen on kerätty osittain valmiita esimerkkejä luovien menetelmien käytöstä ja tapoja soveltaa erilaisia luovia menetelmiä ja mistä inspiraatiota voidaan hakea. Menetelmiä on kerätty lähteistä ja niitä on kehitetty myös itse. Hyviä toimintamalleja löytyi myös työelämästä kollegoja seuraten ja heitä haastatellen.

Oppaan loppuun on kerätty erilaisia lähteitä, josta lukija voi myös löytää inspiraatiota toiminnan toteuttamiseen. Lähteet ovat sellaisia, joita on tullut työelämässä ja opiskelujen aikana vastaan ja siksi ne on koettu hyviksi. Osa lähteistä on myös sellaisia, joita on saanut yhteistyö kumppaneilta tai niitä on joku toinen työntekijä suositellut. Tavoitteena olisi, että hyväksi koetuista lähteistä olisi apua muillekin ja hyvät ideat pääsevät kiertoon ja kaikkien tietoon. Oppaasta löytyy myös vuosikalenterimallin (kuva 2), jonka voi esimerkiksi laittaa seinällä muistuttamaan eri päivistä ja tapahtumista. Mallin mukaa voi luoda myös itselleen sopivamman kalenterin, mihin voi kerätä omalle ryhmälleen tärkeitä päiviä. Kalenteri malli on tehty Wordin ympyräkaaviota käyttäen. Väritys on valittu vuodenaikoja ajatellen ja päivät on lisätty tekstiruutuja tekemällä.

Kuva 2 Vuosikalenterimalli, mikä löytyy oppaasta

Oppaan lopusta löytyy taulukko lapsen kehityksestä (Taulukko 2). Taulukkoa voi hyödyntää toimintaa suunnitellessa ja soveltaessa eri-ikäisille lapsille. Taulukko on tehty teoriaa käyttäen ja miettien mitä taitoja lapsi tarvitsee luovia menetelmiä käyttäessä. Oppaan käyttäjän ei tarvitse olla alan ammattilainen, vaan hän voi tarkistaa esimerkiksi millaisia motorisia taitoja alle kolme vuotiaalla on.

Lapsen valmiudet luoviin menetelmiin

	Motoriset taidot	Kielen kehitys	Itsesäätely	Sosiaaliset taidot
1-2 vuotta	seisoo, kävelee, juoksee, potkii, työntää ja heittää. Pinoaa 1-3 palikkaa, raapustaa kynällä	Tuntee oman nimensä, ymmärtää noin 50 sanaa, käyttää eleitä ilmaisen tukena	Itsesäätelykyvyn tärkein vaihe alkaa	nauttii muiden seurasta, vuorovaikutus enemmän fyysistä kuin sanallista
2-3 vuotta	Tasajalka hyppely, liukumäen lasku, varpailla kävely, kiipeily. Muovailee, pitää kynää kädessä, piirtää, suurien helmien pujottelu, isoilla palikoilla rakentelu	Yksittäisiä sanoja ja lyhyitä lauseita, puhe takeltelevaa, sanavarasto kasvaa,	itsesäätelytaidot vasta aluillaan, Oppii ei-sanana ja tietää mitä ei saa tehdä, uhmakausi, jolla harjoitellaan oman tahdon ilmaisua ja säätelyä	Kokonaistilanteiden hahmottaminen vaikeaa, ei näe asiaa toisen kannalta, vuorovaikutus edelleen fyysistä
3-4 vuotta	Käsillä riippumien, vauhdin otto keinussa, takaperin ja sivuttain kävely. Saksien käyttö, liimaaminen, palapelin tekeminen, pienien helmien pujottelu lankaan	lähes sujuvaa puhetta, vuorotellen puhuminen, lapsi nauttii loruista,	toiminnan ohjaus puheen avulla, ohjatusti toimiminen n. 30 min	vuoron odottaminen ja jakaminen vaikeaa, kaipaa toista lasta leikkiin mukaan.
4-5 vuotta	taaksepäin hyppely, laukkaamien, puomilla kävely, pallon kiinniottaminen. Teippaaminen, suoraan leikkaaminen, legoilla hahmojen tekeminen	lapsi puhuu ja kyselee paljon,	uhmaikä laantuu, itsenäinen persoona, toiminnan suunnittelu etukäteen, mielenkiintoiseen työhön keskittyminen,	Itsekeskeisyys vähenee, itsensä vertailu toisiin lapsiin, muiden huomioiminen helpompaa, ystävyyssuhteet vakiintuneempia, neuvottelu ja jousto onnistuu
5-6 vuotta	Painavien esineiden kantaminen, narulla hyppely, uiminen, hiihto, luistelu, pyörällä ajaminen apupyörien kanssa.	kiinnostus numeroihin ja kirjaimiin, asioiden vertailu ja lajittelu, omaksuu	itsesäätely kehittynyt jonkin verran. Kykenee toimimaan taitavasti. Tahdonalainen	Ymmärtää hyvin sosiaalisia tilanteita ja ilmaisee omia mielipiteitään, leikkii ja harrastaa enemmän kavereiden kanssa,

Kuva 3 Taulukko lapsen valmiuksista luoviin menetelmiin, mikä löytyy oppaasta

Opasta viimeistellessä ongelmaksi nousi oppaan laajuus. Kalenterista löytyy runsaasti hyviä ideoita lasten kanssa toteutettavaksi, mutta työelämästä oli tullut pyyntö, että opas ei olisi

liian suuri. Tehtävänä oli karsia osa päivistä pois. Oli vaikea päättää mitkä päivät pidetään ja mitkä joutuvat jäämään tästä oppaasta pois. Tärkeää oli kuitenkin, että opas olisi tasapainoinen, niin karsintaa piti toteuttaa siten, että jokaisessa vuodenaajassa olisi suurin piirtein yhtä paljon päiviä. Oppaasta karsittiin ideoita ja päiviä ja ne säilöttiin mahdollista jatkokehittämistä ajatellen.

9.3 Yhteistyö ja palautteen kerääminen

Yhteistyö kumppanina oli eräs vantaalainen päiväkotikoulu. Paikka ja työntekijät olivat harjoittelun kautta entuudestaan tuttuja. Yhteistyökumppanille kerrottiin opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta. Tarkoituksena oli, että me teemme oppaan ja he arvioisivat sitä ammattilaisen näkökulmasta. Harjoittelun aikana nousi mielipiteitä siitä, millainen opas tulisi olla ja milaista opasta tarvittaisiin. Oppaan arviointi tapahtui harjoittelun jälkeen.

Kun luovien menetelmien käyttöopas oli siinä pisteessä, että sisältöön ja ulkonäköön oltiin tyytyväisiä, niin veimme oppaan työelämäkumppanimme luo arvioitavaksi. Arviointia varten luotiin kyselykaavake (liite 1). Kaavaketta suunnitellessa kysyttiin työelämässä olevilta palautetta siitä, millainen kaavake tulisi olla. Tarkoituksena oli selvittää, millainen kaavakepohja toisi enemmän vastauksia ja toisi suuremman vastausprosentin. Vastaajat olivat eri aloilta ja kysely tapahtui avoimena haastatteluna suullisesti. Palautteen perusteella luotiin kyselykaavake, jossa vastaaja pääsi ruksimaan itselleen sopivamman vaihtoehdon. Lomakkeen lopussa oli tilaa myös kirjalliselle palautteelle.

Opasta ja kyselykaavaketta viedessä, esiteltiin ensin oppaan tarkoitus ja miten oppaasta toivottiin palautetta. Yhteistyökumppanit saivat oppaan käyttöönsä noin kuukaudeksi ja heille jätettiin kyselykaavake (liite 1), millä he pääsevät arvioimaan mm. oppaan sisältöä, ulkomuotoa, rakennetta, ymmärrettävyyttä ja luotettavuutta. He saivat tutkia opasta ja antaa palautetta rauhassa. Palautteen mukaan kehitämme opasta ja teemme siihen tarvittavat muutokset. Alun perin oli tarkoitus, että yhden ryhmän työntekijät antaisivat palautetta oppaasta, mutta toivoimme, että mahdollisemman moni osallistuisi arviointiin. Loppujen lopuksi saimme useammalta ryhmältä palautetta.

9.4 Palaute oppaasta

Alun perin oli tarkoitus, että yhden ryhmän työntekijät antaisivat palautetta oppaasta, mutta toivoimme, että mahdollisemman moni osallistuisi arviointiin. Loppujen lopuksi saimme useammalta ryhmältä palautetta. Palautetta oli antamassa viisi varhaiskasvatuksen opettajaa ja sen lisäksi oli myös useamman ryhmän yhteinen palautekooste. Palautetta oppaasta ja varsinkin kirjallista palautetta tuli kiitettävästi. Pelkän kaavakkeen (liite 1) etupuolen täyttämällä, ei olisi saanut selkeää käsitystä siitä, mitä oppaalta toivotaan. Esimerkiksi jos merkkasi op-

paan ulkomuodon ykköseksi eli ei lainkaan toimivaksi, niin se ei anna käsitystä siitä, että miten oppaan ulkomuotoa kannattaa parantaa. Kirjallisesta palautteesta sai näkemyksen siitä, mihin kannattaa kiinnittää huomiota ja millaisia muutoksia työelämästä toivotaan.

Neljä koki, että oppaan sisältö ei ollut kovin toimiva ja yksi koki sisällön melko toimivaksi. Kaksi koki oppaan ulkomuodon melko toimivaksi, toinen koki ei kovin toimivaksi kolmas ei lainkaan toimivaksi ja viimeinen ei ollut ympäröinyt mitään vaihtoehtoa. Kaksi koki oppaan rakenteen melko toimivaksi ja kolme ei kovin toimivaksi. Kolme koki oppaan ymmärrettävyyden melko toimivaksi ja kaksi ei kovin toimivaksi. Oppaan luettavuutta arvioidessa, kaksi vastaajaa oli ympäröinyt useamman vaihtoehdon, yksi ei ollut ympäröinyt mitään ja kaksi koki oppaan ei kovinkaan luotettavaksi. Neljä koki oppaan harjoitukset ei kovinkaan toimivaksi ja yksi koki harjoitteet melko toimiviksi. Luovien menetelmien osuutta eli musiikin, liikunnan, kuvataiteen ja draaman osuuksia neljä piti ei kovinkaan toimivina ja yksi piti melko toimivina. Yksi vastaajista suosittelisi opasta toiselle työntekijälle. Yksi vastaaja koki oppaan auttavan luovien menetelmien käytössä. Yksi käyttäisi opasta jatkossa työvälineenä. Neljä koki oppaan tarpeeksi laajaksi. Kaksi koki, että opasta olisi helppo soveltaa ja kaksi koki oppaan menetelmät lapsi ystävälliseksi.

Palautteessa tuli ajatuksia siitä, miten opasta kannattaa muokata, jotta se olisi parempi. Kommenttia tuli esimerkiksi oppaan ideoitten yleismaallisuudesta. Toive olisi, että toimintatuokiot olisivat konkreettisemmin avattu oppaassa. Osa koki myös, että opas oli liian laaja ja päiviä voisi karsia. Toive olisi, että oppaassa olisi vain oleelliset tapahtumat. Rajattu päiviä voisi näin avata enemmän ja monipuolisemmin. Kuvitettua versiota toivottiin myös. Palautteesta oli moninaista. Toinen halusi tiiviimpää ja toinen laajempaa. Toisen mielestä opas oli selkeä ja toisen mielestä opas oli liian kaavamainen.

Palautteen perusteella tarkennettiin oppaan käyttötarkoitusta ja sitä avattiin enemmän oppaan johdannossa. Palautetta oppaan ulkonäystä tuli esimerkiksi kuvien puutteesta. Palautteesta luki esimerkiksi ”kuvat olisivat elävöittäneet opasta”, ja näin oppaan ulkomuotoa korjattiin ja siitä tehtiin esteettisemmän näköinen esimerkiksi kuvia lisäämällä. Oppaaseen tuotiin myös värikoodi sivuille, että vuodenaikojen löytäminen sujuisi helpommin. Opas alkoi alun perin kevästä, mutta palautetta tuli että, ”kun teillä oli ollut opasta tehdessä kalenteri, niin olisin aloittanut oppaan joko vuoden alusta tai syksystä, jolloin toimintakausi alkaa” ja ”looginen järjestys: joko aloitus lukukauden alusta tai vuoden alusta”. Opas korjattiin alkamaan syksystä, sillä oppaan lukijakunta aloittaa uuden työvuoden syksystä ja näin on helpompi aloittaa oppaan käyttö heti ensimmäisestä työpäivästä alkaen.

9.5 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyöhön on käytetty laajasti erilaisia lähteitä ja lähteitä valittaessa on pyritty katso-
maan, että tieto olisi mahdollisimman tuoretta ja luotettavaa. Lähteinä on käytetty mm. Väi-
töskirjoja ja pro gradu -tutkielmia. Teoriaa on etsitty monipuolisesta ja tutkimuksista on löy-
tynyt samoja havaintoja, mikä tekee tiedosta luotettavaa.

Opinnäytetyötä varten on saatu Vantaan kaupungilta tutkimuslupa. Palautelomakkeet annet-
tiin oppaan kanssa yhteistyö päiväkodille ja palautetta haluttiin työntekijöiltä. Työntekijä sai
itse päättää halusiko hän antaa palautetta. Palautelomakkeesta ei käy ilmi vastaajan henki-
öllisyys, eli palautetta annettiin nimettömästi. Saatujen palautteiden perusteella ei voida
tietää kuka palautteen on antanut. Opas jätettiin päiväkodille joulukuun alussa ja palautteet
haettiin tammikuun alussa. Kirjallista palautetta sai antaa noin kuukauden verran.

10 Pohdinta

Opasta tehdessä oli monenlaisia kausia. Oli hetkiä, kun uusia ideoita vain nousi mielestä ja
hetkiä kun koko opinnäytetyötä ei olisi halunnut ajatella olenkaan. Opinnäytetyöstä tuli pitkä
ja työläs projekti. Lopputuloksesta sai kuitenkin olla ylpeä. Oppaasta tuli sellainen, kun
olimme siitä suunnitelleet. Emme luovuttaneet ja vaihtaneet aihetta, vaan jaksoimme lop-
puun asti pitää kiinni tavoitteistamme. Saimme koottua monipuolisen oppaan, jossa on käsi-
telty kaikkia luovia menetelmiä eikä vain yhtä tai kahta.

Oli myös hyvä idea pyytää palautetta varhaiskasvatuksen työntekijöiltä, eikä vain itse testata
opasta käytännössä. Näin saatiin kuvan siitä, millaista tukea työelämässä tarvitaan luovien
menetelmien kanssa. Palaute oppaasta antoi ymmärtää, ettei opas kuitenkaan ollut ihan sitä
mitä odotettiin tai kaivattiin. Vastausten perusteella työelämässä näyttäisi olevan kova tarve
valmiille ja selkeälle toiminnalle. Opinnäytetyön tarkoituksena on olla tukemassa ideointia
eikä antaa valmiita malleja. Palauteen ansioista jäätisiin pohtimaan kohdeyleisöä tarkemmin ja
miten opasta kannattaa markkinoidaan jatkossa. Tärkeäksi tuli korostaa oppaan tarkoitusta ja
mitä se on ja mitä se ei ole. Näin oppaan löytäisi ne, jotka kaipaavat tukea ja inspiraatiota
ideointiin.

Palautteessa nousi toive tarkoista ja valmiista ohjeista eri päivien toiminnoille, esimerkiksi
valmista mallia äitienpäivä kortille. Tämä toive oli juuri yksi niistä keskeisistä lähtökohdista
miksi lähdimme luomaan luovien menetelmien käyttöopasta. Niin kuin kappaleessa 3.2 Luova
lapsi kerrotaan, luovuus on sitä, että uskalletaan kokeilla uusia asioita eikä pelätä epäonnis-
tumista. Luovuus ei ole siis valmiita malleja vaan uuden kokeilemista ja inspiraation löytä-
mistä. Jos ajatellaan esimerkkitapauksen tapauksen äitienpäiväkortteja, niin niissä ei voi epä-
onnistua. Kuhan työssä näkyy lapsen ideointi ja kädenjälki, niin se on tärkeintä. Ei tarvitse

kilpailla kenellä on hienoin idea tai paras lopputulos, vaan uskaltaa antaa lapsille mahdollisuus toteuttaa ajatuksiaan ja ideoitaan. Valmismalli ei anna tilaa lapsen ideoinnilla ja pahimmassa tapauksessa teos ei näytä edes lapsen tekemältä. Lapsilähtöisessä toiminnassa eli toiminnassa, joka on suunniteltu juuri tätä tiettyä lasta ja hänen tavoitteitaan ja tarpeitaan ajatellen, korostuu juuri se, että aina ei voi tehdä valmiista mallista. Lapsi tarvitsee hänelle räätälöityä toimintaa, joka tukee lapsen kehitystä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissakin korostetaan lapsilähtöistä toimintaa, sillä se tukee lasten luontaista aktiivisuutta ja halua oppia asioita (opetushallitus 2018).

Loppujen lopuksi saimme olla tyytyväisiä lopputulokseen. Opinnäytetyön tekeminen venyi, mutta sen takia aloitimme työstämisen ajoissa. Aika rajoitti, mutta tulevaisuudessa oppaasta olisi potentiaalia isompaan projektiin. Opinnäytetyön tekeminen muistutti siitä, miten tärkeää on välillä kuunnella omia tavoitteita. Vaikka palautteessa oli paljon asiaa, osa siitä ei sopinut tämän projektin tavoitteisiin. Olimme lojaaleja ideallemme ja siitä voimme olla aidosti ylpeitä.

Opinnäytetyötä tehdessä pääsi työskentelemään monipuolisesti erilaisilla tavoilla. Opinnäytetyötä tehdessä tehtiin parityötä, etsittiin ja kirjattiin teoriaa, koottiin opasta sekä tehtiin kyselylomakkeita. Teorian kirjoittaminen oli tuttuja jo muilta kursseilta, mutta oppaan ja lomakkeiden tekemisestä ei ollut aikaisempaa kokemusta tai koulutusta. Opasta rakentaessa piti miettiä rakennetta, sisältöä ja ulkomuotoa. Pelkästään oppaan kokoaminen oli haastavaa. Sisällön tuottaminen oli jo helpompaa, mutta työlästä. Vaikka meitä oli kaksi tekemistä, niin vei paljon aikaa käydä kaikkia menetelmiä läpi. Oli kuitenkin arvokkaampaa käydä kaikki menetelmät läpi, kuin että olisi käyttänyt pelkästään esimerkiksi musiikkia.

Opasta tehdessä kehittyi oma luovuus ja ideoiden keksiminen. Oppaasta sai inspiraatiota tuokioiden suunnitteluun samalla tavalla kuin oppaan on tarkoitus inspiroida lukijaansa. Kalentteria selaamalla löysi myös päiviä mitä ei ole itsekkään tiennyt siellä olevan. Moni oli vielä sellainen, mitä haluaisi itse lasten kanssa käyvän.

Opinnäytetyötä laatiessa kasvoi myös oma teoriapohja. Työssä esitetyt teoriat tukevat lasten kanssa työskentelyä ja heille toiminnan suunnittelua. Teorian avulla on myös helpompi perustella, miksi mitäkin toimintaa järjestää. Työssä ei olisi monipuolisesti selvitettyä teoriaa, jos opas olisi tehty vain yhtä luovaa menetelmää käyttäen. Teoriaa on monipuolisesti ja laajasti ja se tukee omaa ja lukijan osaamista.

Opinnäytetyöntavoitteena oli luoda luovien menetelmien käyttöopas, joka olisi tukemassa monipuolisen toiminnan suunnittelua. Oppaassa on esitelty toimintaa eri luovia menetelmiä käyttäen, joten oppaasta saa apua eri menetelmien käyttöön. Opasta ei ole testattu muokauksen jälkeen, joten ei voida arvioida, että tukeeko opas työntekijöitä omien tuokioiden

ideointia ja toiminnan kehittämistä lapsilähtöiseksi. Oppaasta löytyy useampi ohje ja vinkkejä, jota työntekijä voi hyödyntää, eli oppaasta voisi löytää inspiraatiota tai oppia uutta. Opasta voi tällaisena ainakin lähteä kehittämään.

10.1 Hyödynnettävyys ja jatkokehittämismahdollisuudet

Oppaasta hyötyä aikuisille ja nuorille, jotka työskentelevät eri ikäisten lasten kanssa. Opasta käyttäen aikuinen saa eväitä luovien menetelmien käyttöön ja inspiraation etsimiseen. Opas ei ole tarkoitettu pelkästään varhaiskasvatuksen käyttöön, vaan kaikille, jotka toimivat lasten kanssa. Opasta voi siis hyödyntää äidit, kummit, naapurit, mummot, kerho-ohjaajat eli aivan kaikki. Opas löytyy Theseuksesta opinnäytetyön kanssa.

Opas jäi opinnäytetyönä tiiviiksi ja avoimeksi. Jatkokehittämisenä opasta voisi laajentaa ja siinä voisi olla enemmän käytännön esimerkkejä. Opinnäytetyö koostuu nyt teoriasta ja oppaasta ja jatkossa näitä voisi yhdistää. Teoriaa lukemalla saa paremman käsityksen, miksi luovia menetelmiä kannattaa käyttää. Oppaassa voisi olla omat osiot teorialla ja siinä avata jo-kaista menetelmää miksi niitä tulisi käyttää. Kalenteri päiviä voisi lisätä oppaaseen enemmän. Opinnäytetyötä varten piti ottaa karsia useampi päivä pois, ettei oppaasta tullut liian suurta. Jatkossa oppaan voisi esimerkiksi jakaa menetelmien mukaan, eli yhdessä oppaassa olisi käyty miten vuoden eri päivinä voisi hyödyntää liikuntaa ja toisessa musiikkia yms.

Jatkokehittämismahdollisuutena olisi myös oppaan isompi jakaminen, jotta sen mahdollisemman usea löytäisi. Opas tässä muodossa olisi hyvä löytyä joltain suuremmalta sivulta esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta. Sieltä löytyy enemmänkin vinkkejä lasten kanssa toimimiseen esimerkiksi leikkivinkkejä. Jos opasta alkaisi enemmän kehittämään, niin siitä voisi ajatella jo isompia markkinoita. Sosiaali- ja terveystieteiltä löytyy erilaisia oppaita ja hyvin toteutettuna oppaalla voisi olla kysyntää.

Lähteet

Painetut

Ahonen- Eerikäinen, H. 1996. ”Musiikillinen dialogi” ja muita musiikkiterapeuttien työskentelytapoja ja lasten musiikkiterapian muotoja. Joensuu: Joensuun yliopisto

Autio, T. 2007. Motorisia perusharjoitteita lapsille. 5. painos. Lahti: VK-Kustannus Oy

Hakkola, K., Laitinen, S. & Ovaska-Airasmaa, M. 1991. Lasten taidekasvatus. Hämeenlinna: Karisto Oy

Holkeri-Rinkinen, L. 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Tampere: Yliopistopaino

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2017. 4. painos Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: Ps- kustannus

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Suomen Yliopistopaino

Itkonen, S. 2011. 1. painos Taidekuvan äärellä. Katso, koe, jaa. Keuruu: Otava Kirjapaino Oy

Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikuntapedagogiikka. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Kaski, M. (toim.), Manninen, A. & Pihko, H. 2009. Kehitysvammaisuus. 4 painos. Helsinki: WSOY

Karlsson, L. 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus

Karppinen S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2007. Elämysten alpupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. 3. painos. Helsinki: Finn lectura

Korhonen, P. & Østern, A. -L. (toim.) 2001. Katarsis. Jyväskylä: Ateena kustannus Oy

Koskinen, T., Mustonen, P. & Sariola, R. 2010. Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus

Kotka, R. 2011. Tarinat tunteiden tulkkina. Toiminnallisia ideoita satujen ja draaman maailmasta.

Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa - kohti tilaa ja kokemuksia. Tampere: Suomen Yliopistopaino

Malmelin, N. & Poutanen, P. 2017. Luovuuden idea. Luovuus työelämässä, yhteisöissä ja organisaatioissa. Gaudeamus.

Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Tampere: Suomen Yliopistopaino

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Kirjoittajat ja terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K., Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaiskasvatusiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy

Solatie, J. 2009. Luova lapsi. Oivaltaa, oppii ja pärjää. Helsinki: Tammi

Sääkslahti, A. 2018. Liikunta varhaiskasvatuksessa. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:21

Vehkalahti, R. 2006. Leikkivä teatteri. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Venninen T., Leinonen, J. & Ojala, M. 2010. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jae-
tuksi iloksi”. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Pääkaupunkiseu-
dun sosiaalialan osaamiskeskus.

Virkki, P. 2015, Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Helsinki: Kopio Niini

Zimmer, R. 2011. Psykomotoriikan käsikirja. Teoriaa ja käytäntöä lasten psykomotoriseen tu-
kemiseen. Lahti: VK-kustantaja

Sähköiset

Kotsalainen, I. 2014. Eläkö luovuus päiväkodissa? Näkemyksiä luovuudesta varhaiskasvatus-
kontekstissa. Viitattu 11.2.2019 <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43989/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201408122332.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Nikkola, T. 2011. Jos olisin viisas niin siivoisin. Lasten luovat prosessit päiväkodissa. Viitattu
11.2.2019. file:///C:/Users/tiitt/Downloads/josolisi.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelma. 2018. Opetuslautakunta. Viitattu 23.5.2018. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/138158_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma_2018_paivitetty.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Viitattu 3.2.2019.
https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. 2018. Opetushallitus. Viitattu 7.4.2019 https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/103/0/uudet_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_paatetty

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Luovat menetelmät vahvistavat osallisuutta. Viitattu 3.2.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/luovat-menetelmat-vahvistavat-osallisuutta>

Taulukot

Taulukko 1: Mitä draamakasvatus opettaa, taulukon sisältö kerätty Kotkan ja Korhosen kirjoista (Kotka 2011, 11-17) (Korhonen 2001, 91-102)	18
--	----

Kuvat

Kuva 1 Esimerkki luovien menetelmien oppaassa olevasta päivästä.....	23
Kuva 2 Vuosikalenterimalli, mikä löytyy oppaasta	24
Kuva 3 Taulukko lapsen valmiuksista luoviin menetelmiin, mikä löytyy oppaasta	25

Liitteet

Liite 1: LUOVIEN MENETELMIEN KÄYTTÖOPPAAN TYYTYVÄISYYSKYSELY	36
Liite 2: Luovien menetelmien käyttöopas	38

Liite 1: LUOVIENTEN MENETELMIEN KÄYTTÖOPPAAN TYYTYVÄISYYSKYSELY

LUOVIENTEN MENETELMIEN KÄYTTÖOPPAAN TYYTYVÄISYYSKYSELY					
Ammattinimike:					
Ympyröi se numero, joka vastaa parhaiten mielipidettäsi asian toimivuudesta.					
Mitä mieltä olit					
	Ei lainkaan toimiva	Ei kovin toimiva	Ei mielipidettä	Melko toimiva	Erittäin toimiva
Oppaan sisällöstä	1	2	3	4	5
Oppaan ulkomuodosta	1	2	3	4	5
Oppaan rakenteesta	1	2	3	4	5
Oppaan ymmärrettävyydestä	1	2	3	4	5
Oppaan luotettavuudesta	1	2	3	4	5
Harjoituksista	1	2	3	4	5
Musiikki osuudesta	1	2	3	4	5
Liikunta osuudesta	1	2	3	4	5
Draaman osuudesta	1	2	3	4	5
Kuvataiteen osuudesta	1	2	3	4	5

Suosittelisitko opasta toiselle työntekijälle	En ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐
Koitko oppaan auttavan luovien menetelmien käytössä	En ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐
Käyttäisitkö opasta jatkossa työvälineenä	En ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐
Oliko opas mielestäsi tarpeeksi laaja	Ei ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐
Onko opasta mielestäsi helppo soveltaa	Ei ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐
Oliko oppaan menetelmät mielestäsi lapsi ystävällisiä	Ei ☐	Kyllä ☐	Ei mielipidettä ☐

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

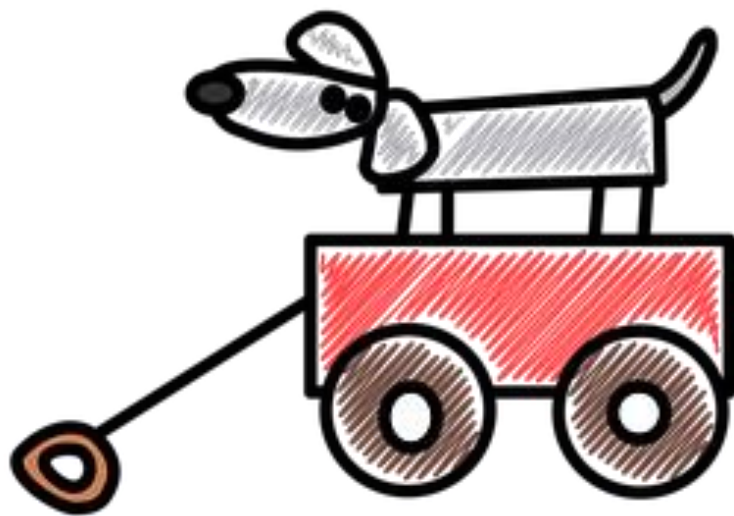
Luovien menetelmien opas

Varhaiskasvatusikäisen lapsen kanssa toimivalle aikuiselle

Esipuhe

Kädessäsi on kahden sosionomi opiskelijan laatima apuväline luovien menetelmien käyttöön lasten kanssa. Meille erilaiset luovat menetelmät kuten draama ja musiikki ovat sydäntä lähellä ja siksi halusimme tuottaa jotain sellaista mistä olisi apua muillekin. Luovien menetelmien tulisi olla kaikkien käytössä ja kaikilla lapsilla on oikeus toteuttaa ja ilmaista itseään luovilla menetelmillä. Lasten itseilmaisun esteenä ei pidä olla aikuisen kokemaa osaamattomuus jostain luovasta menetelmästä. Siksi halusimme koota esimerkkejä luovien menetelmien kategorioista, että sinulla olisi mahdollisuus käyttää luovia menetelmiä mahdollisemman monipuolisesti. Olemme käyttäneet oppaassa kalenteria pohjana, sillä kalenterissa löytyy paljon inspiraatiota luoviin hetkiin. Katso siis kalenteria ja sen jälkeen opasta ja nappaa sieltä mieleisesi vinkki kuvataiteen, draaman, liikunnan, tanssin tai muusikin parissa.

Johdanto

Oppaan ajatus syntyi meille opintojen aikana, kun kuulimme työpaikoilta, että varhaiskasvatuksessa luovien tuokioiden tekemisen ideointi koettiin välillä haastavaksi. Toinen tärkeä asia mihin kiinnitimme, huomiomme oli se, että monet luovat toiminnot, joita lasten kanssa tehtiin, varsinkin jos toiminta oli ryhmän kanssa, olivat valmiita ideoita, joita toteutettiin varsin tiukin raamein. Tässä oppaassa olemme pyrkineet välttämään tiukkoja raameja ja hyvin tarkkoja ohjeita muutamaa yksittäistä ehdotusta lukuun ottamatta, ja pyrimmekin antamaan sinulle, lukija, laajan kirjon teemoja vuoteen ja laajoja ideoita, jota voit käyttää lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun pohjalla. Osan päivistä ideoiden perässä saattaa löytyä linkki, jonka takana on lisää ohjeita tai muuta minkä ajattelimme sinua auttava. Opas on tarkoitettu ryhmän tai yksittäisen lapsen toiminnan suunnittelun tueksi ja inspiraation lähteeksi, eikä anna sinulle valmista vuoden toimintasuunnitelmaa, sillä missä olisi lapsilähtöisyys siinä?

Opas on suunnattu siis sinulle, aikuinen, joka kaipaat tukea ideoidessasi lapsille luovaa toimintaa. Kannustamme sinua suunnittelemaan itse lapsilähtöistä toimintaa, jossa huomioit lasten vahvuudet, kehittämisen kohteet ja mielenkiinnot sen sijaan, että etsisit valmiita ohjeita. Kun opit suunnittelemaan ja kehittämään luovia tuokioita itse, ilman valmiita ohjeita, on sinulla käytössäsi uskoton, ehtymätön voimavara, jonka avulla voit tehdä mielekästä toimintaa mihin tahansa tilanteeseen juuri sinun lapsiryhmällesi. Kannustammekin sinua lukemaan oppaan, tai mitä tahansa luovientoimintojen ohjeita, muokkaamaan niitä tai keksimään niiden pohjalta kokonaan uutta ja juuri teille mielekästä.

Oppaassa on erilaisia ideoita eri ikäisille, osa ohjeista toimii parhaiten pienempien kanssa, osa on suunnattu isommille mutta soveltamalla toiminta voidaan suunnata eri ikäisille. Lopusta löydät taulukon lapsen valmiuksista luoviin menetelmiin toiminnan suunnittelun tueksi. Olemme keränneet monia teemapäiviä, joiden ympärille sinun on mahdollista luoda itse sisältöä, valita mitä päiviä haluat hyödyntää tai käsitellä lasten kanssa tai jos yhtäkkiä tekemisen puute iskee, voi opasta käyttää tukena toiminnan ideointiin juuri teidän lapsillenne ja resursseille sopivaksi. Kaikilla ei ehkä ole mahdollisuutta toteuttaa kaikkia ideoita, mutta siksi olemme pyrkineet tarjoamaan teille paljon ehdotuksia. Oppaassamme ei ole kaikille kaikkea vaan jokaiselle jotakin, ja voit valita niistä juuri teille sopivat. Hauskoja luovia hetkiä!

Syksy

4.10 Maailman eläintenpäivä

Puhukaa yhdessä eläimistä, millaisia kaikki on, montako keksitte?

Kuvataide: Piirtää jokaisen lempi eläimet ja tehkää kuvista oma eläintarha tekemällä kuville, vaikka pahvista tai tikuista ikkunan-karmit ja kiinnittämällä ne huoneen seinille. Sitten voidaan yhdessä kiertää huonetta ja käydä katsomassa eläimiä. Samalla voidaan puhua mitäs kyseiset eläimet syövät ja missä ne asuvat.

Vaihtoehtoisesti voidaan auttaa rauhoitettuja siilejä talvehtimisessa ja rakentaa Siilien talvipesiä. Yhdessä pesässä talvehtii yksi siili. Jos päätätte tehdä useamman pesän, tulee ne sijoittaa tarpeeksi kauas toisistaan, ettei tule riitaa. Pesä tulisi puhdistaa huti-toukokuun vaihteessa sekä heinä-elokuun vaihteessa. Lasten kanssa voitte maalata pesän mutavellillä, jolloin pesän tuoksu miellyttää siiliä.

Seinien leveyden ja korkeuden on oltava vähintään 40cm. Pesän sisään tulee laittaa tarpeeksi lehtiä ja muuta eristysmateriaalia. Muistathan tehdä pesään tuuletusraot. Ovi tehdään päätyseinän toiseen reunaan. Tehkää ovelle tunneli, joka on leveydeltään 15cm ja korkeudeltaan 10cm kokoinen putki tai tunneli.

Esimerkki ohje pesän rakentaminen

Välineet:

joko 12pkl 9x45cm lautaa tai 4kpl 27x45cm (1,2 cm paksua) vesi-vaneria.

6 kpl 25 cm pitkää rimaa (2,5 cm x 2,5 cm)

50x50 cm 1,2 cm vesi-vaneria katoksi tai 6 kpl 9x50 cm lauta ja kattuhuopaa.

Lisäksi tarvitsette nauloja tai ruuveja ja vasara/ruuvinväännin sekä sahan ja pyörösaha tai muu ilmanvaihdon tekoon sopiva työkalu.

1. Seinät: 90 mm levyisestä laudasta sahaa 12 kpl 45 cm pituista lautaa tai neljä 27 cm levyistä ja 45 cm pituista levyä vesi-vanerista. Sahaa neljä 25 cm pituista riman pätkeä. Voitte aloittaa pesän kokoamisen naulaamalla tai ruuvamalla kahden seinän reunoihin rimat.
2. Ilmanvaihto ja ovi: Sahaa pyörösahalla etuseinään reikä (halkaisija 10-15 cm) noin 15 cm korkeudelle alareunasta. Sahaa oviaukkoon seinä. Jos seinät ovat lauta, naulaa rimat vahvistamaan oviaukkoa.
3. Seinien kasa: kiinnitä kaksi puuttuvaa seinää kohdassa yksi työstettyihin seiiniin
4. Katto: kiinnitä vesi-vanerista tai laudasta seinien päälle katto. Jos käytät lautoja, kiinnitä kattuhuopa.
5. Tunneli: Tee vanerista, putkesta tai laudoita tunneli. Tämä pitää siilin turvassa ja lämpimänä. Kuvavellillä voidaan maalata pesän sisäpuoli, jotta sen tuoksu miellyttää siiliä.
6. Viimeistele: Vie rauhalliselle paikalle. Laita pohjalle ensin soraa, sitten multaa ja viimeiseksi sammalta. Jos haluatte, pesän voi maalata myös ulkopuolelta kuravellillä joko kokonaan tai vaikka kuvioita. Kun pesä on valmis, täytä se

kattoon saakka kuivilla vaahteranlehdillä ja heinällä (El olkia, ei heinäsilppua). Jotta siili pysyy lämpimänä, voi kuusenoksia laittaa vielä pesän päälle. Pesän eteen siilille tulee jättää heinää ja vaahteranlehtiä, joilla siili voi täyttää pesää vielä lisää.

Draama: Kultakutri ja kolme karhua, kolme pientä porsasta, saapasjalkakissa yms. Eläinaiheisia tarinoita löytyy paljon. Lukekaa satuja ja tehkää niistä näytelmä. Pukeutukaa eläimiksi ja näytelkää lasten lempieläimiä. Pohtikaa yhdessä, miten mikäkin eläin liikkuu, kokeilkaa.

Liikunta ja tanssi: Eläinaiheisia leikkejä! Miten erilaiset eläimet liikkuvat. Voitte tehdä, vaikka kuvakortteja tai ohjaaja kertoo millä eläintyyllä mennään. (esim. sammakot= hyppyjä kyykyssä, rapu= rapukävely).

Musiikki: Eläin aiheisia lastenlauluja löytyy valtavasti. Voitte lasten kanssa yhdessä miettiä mitä kaikkia eläinlauluja keksitte ja laulaa niitä yhdessä, keksiä oman tai lasten suosikki eläimistä voi etsiä lastenlauluja.

4-10.10 Maaailman avaruuden viikko

Kuvataide: Piirtäkää avaruutta, pahvilaatikkoon avaruuskuvaelma, paperimassasta yhdessä planeetat, tai vaikka avaruusaluksia. Tarvitset sanomalehtisuikaleita, liisteriä ja puhalletun ilmapallo Puhalla ilmapallo täyteen ja laita sen päälle vuorotellen liisteriä ja sanomalehden palasia. Anna kuivua ja poksauta ilmapallo. Tilalle jää pallo, jonka voi maalata planeetaksi. Planeetat roikkuumaan kattoon.

Draama: Avaruusroolileikki. Lukekaa avaruuskirjaa tms. keksikää omia avaruusseikkailuja ja lavastakaa omat seikkailuplaneetat ja tutkikaa niitä joko oman tarinan pohjalta tai aikuisen lukeman tarinan pohjalta. Tai jakautukaan pieniin ryhmiin ja ryhmät luo oman avaruusseikkailu esityksen, jossa tutkivat paikkaa ja esittävät muille.

Liikunta ja tanssi: Tehkää oma avaruus seikkailu/planeetta temppurata, jossa voi pomppia, kiivetä ja temppuilla. Huone voi avaruudessa olla hämärä ja kattoon voi laittaa jouluvaloja tms. tähdiksi.

Musiikki: Helmet on koonnut listan, josta löytyy avaruusluotaimen ääniä, elokuvamusiikkia, orkesterisarjoja ja äänitehosteita. Lista kannattaa tutustua ja etsiä teille sopivaa musiikkia tai äänimaisemaa. Myös netistä löytyy avaruusmusiikkia ja äänitehosteita. ([http://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Avaruusmusiikkia\(143997\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Avaruusmusiikkia(143997)))

10.10 Aleksis Kiven päivä, suomalaisen kirjallisuuden päivä

Esimerkiksi Mauri Kunnas on tehnyt pienillekin sopivan seitsemän koiraveljestä, joka voidaan lukea yhdessä. Aikuinen voi myös itse lyhentää seitsemästä veljeksestä lapsille sopivan tarinan ja lukea sitä heille. Kirjastosta löytyy sekä Kunnaksen että Kiven kirjoja.

Kuvataide: Piirtäkää suomalaisen kirjan tarinan kuvia. Tai seitsemän veljestä tarinan kuvia.

Draama: Lyhyt näytelmä seitsemästä veljeksestä. Valitkaa lempi kohtanne. Näytelmän voi tehdä myös toisesta suomalaisesta kirjasta. Miettikää yhdessä mikä teidän lastanne kiinnostaa ja etsikää suomalaista kirjallisuutta lasten kiinnostuksen mukaan.

Liikunta ja tanssi: Tehkää seitsemän veljestä tai muusta valitsemastanne suomalaisesta tarinasta saturata/jumppa. Tai voitte mennä lähimetsään ja etsikää teidän ”hiidenkivi” ja kiivetkää yhdessä sinne.

Musiikki: Seitsemän veljestä- romaanista löytyy lauluja kuten Laulu oravasta ja Seitsemän miehen voima. Tutustukaa teille sopiviin lauluihin ja kuunnelkaa ja laulakaa niitä.

18.10 Satupäivä

Kuvataide: Piirtäkää omat lastenkirjan kannet ja kuvittakaa omat lastenkirjat tai tehkää kuvia lastenkirjojen tapahtumista.

Draama: Lukekaa kirja, onko lapsilla suosikkeja? Näytelkää kohtauksia lasten lempikirjasta. Keksikää omia tarinoita, tehkää oma kirja tai jokaiselle omat kirjat, vaikka saduttamalla.

Liikunta ja tanssi: Satujumppaa, lukekaa satu ja tehkää sen mukainen seikkailurata

Musiikki: Voitte laulaa kirjoihin liittyviä lauluja tai keksiä niitä yhdessä.

Halloween/pyhäinmiestenpäivä

Kuvataide: Koristeita, lyhdyt pilttipurkista led kynttilälle (kurpitsa/kummitus) virkatkaa hämähäkin seittiä ja tehkää piipunrasista hämähäkkejä.

Draama: Naamiaiset tai pelottavia näytelmiä. Mitä lasta pelottaa? Voisiko lapsi esittäytyä pelkoon ja koittaa selittää sen. Jos lapsi pelkää esim. hämähäkkejä, niin lapsi pukeutuu hämähäkeksi.

Liikunta ja tanssi: Halloween tanssit. Zombi/mörköhippaa. Tehkää rata, jossa pitää mennä sokkona (ohjattuna) tai taskulampun kanssa.

Musiikki: Halloween juhliin musiikkia. Esim. Rölli- Kummitusten linna. Lasten iän mukaan kannattaa valita laulut niin, ettei ketään pelota. Halloween juhla voi olla myös esimerkiksi satu Disco tai naamiaiset ja musiikit voi valita teemaan sopivasti.

20.11 Kansainvälinen lastenpäivä

Kuvataide: Mitä lapsi haluaa tehdä? Ottakaa vaihtoehtoja esille, niin lapsen on helpompi päättää. Haluaako lapsi värittää tusseilla ja muovilla savea? Anna lapsen valita.

Draama: Haluavatko lapset esittää jotain vai katsoa videoita? Lapsen valinta. Järjestäkää lasten ehdotusten mukaan, vaikka leffailta. Poppareita, mehua ja lasten valitsema video.

Liikunta ja tanssi: Tykkäävätkö lapset pelata jalkapalloa, koripalloa tai vain juosta vapaana? Kysykää lapsilta ja tehkää sen mukaan. Voisitte mennä, vaikka lähikentälle tutustumaan lajiin, jota ette ole ennen pelannut?

Musiikki: Levyraati. Lapset saavat tuoda lempimusiikkiaan. Onko samoja suosikkeja? Tuliko uusia suosikkeja? Lapset päättävät. Järjestäkää juhlat lapsille, jossa on lasten lempiherkkuja ja lasten valitsemaa musiikkia ja toimintaa.

21.11 kansainvälinen television päivä

Kuvataide: Kansainvälisenä television päivänä voidaan rakentaa yhdessä yksi iso televisio tai jos materiaalia on paljon, voidaan pienissä ryhmissä rakentaa useampikin. Television saa helposti tehtyä esimerkiksi isosta pahvilaatikosta, jonka pohjassa on reikä, josta esiintyjä pääsee sisään ja etureunassa on reikä, josta näkyy. Nykypäivänä taulutelevisioiden maailmassa toinen vaihtoehto on rakentaa pahvista litteät TV:n kehykset, jolloin syntyy oma taulutelevisio. Perinteisen television takaseinälle voidaan laittaa lavastusta, mutta taulutelevisio vie vähemmän tilaa ja on helpompi säilöä. Jokainen voi tehdä oman unelmiensa television, jos saatavilla on kalvoa, kontaktimuovia tms. voidaan television ruutu pinnoittaa muovilla.

Draama: Lasten kanssa voidaan miettiä, millaisia erilaisia televisio-ohjelmia on ja niitä voidaan hiukan katsoa ja sitten kokeilla

tehdä itse vaikkapa lastenohjelmia näytellen tai nukeilla, käsinukeilla, sorminukeilla tai varjoteatterina, lasten omat uutiset, lastenohjelma tai vaikkapa elokuvia. Jos käytössänne on kuvausvälineet, voidaan lasten omat ohjelmat kuvata ja katsoa sitten yhdessä.

Liikunta ja tanssi: Liikuntaa ja tanssia löytyy monesta eri ohjelmasta. Televisiossa on paljon kilpailu, kunto ja viihdeohjelmia ja lasten kanssa voidaan tehdä vaikkapa urheiluohjelma, opetusohjelma tai mitä tahansa.

Musiikki: Musiikki kuuluu televisioon. Musiikkia voidaan käyttää muiden ohjelmien taustalla, mutta voidaan myös tehdä oma orkesteri, jonka esitys kuvataan. Lasten kanssa voidaan katsoa, vaikka patkä sinfoniaorkesterin esitystä ja sitten tehdä oma.

Isänpäivä marraskuun toinen sunnuntai

Kuvataide: Isänpäiväkortit ja lahjat. Kysykää lapsilta mistä isä tykkää ja tehkää sen mukaan kortteja ja lahjoja. Isä varmasti arvostaa lahjaa/korttia, josta näkyy lapsen jälki. Esimerkkejä isänpäivä lahjoista: oma tekemät avaimenperät, lapsen maalama muki tai lapsen koristeleva kehys, jossa lapsen kuva.

Draama: Päivä isänä. Millainen sinun isäsi on? Onko hän töissä tai koulussa? Lapsi voisi lainata isältään paitaa ja esittää omaa isäänsä. Tällä tavalla voi esittää muulle ryhmälle isänsä. Lapsen kanssa voi miettiä valmiiksi esimerkiksi mitä isä harrastaa ja onko isällä joku mieliruoka. Voidaan myös leikkiä vanhempaa hoivamalla päivä valmiita tai itserakennettuja nukkeja.

Liikunta ja tanssi: Harrastaako jonkun isä jotain liikuntaa? Voisiko isä tulla valmentamaan kyseistä lajia. Voitte järjestää myös isänpäivän kunniaksi tanssiaiset tai liikuntatapahtuman. Näin isät voisi kutsua paikalle viettämään laatuaikaa lasten kanssa.

Musiikki: Isänpäivä lahjaksi voi myös valmistella lauluesityksen. Voitte yhdessä opetella laulun ja lapsi voi esittää laulun isälleen isänpäivänä.

HUOM! Isänpäivänä voi juhlistaa muitakin huoltajia. Kaikilla ei ole isää tai jollain voi olla vaikkapa kaksi. Myös joku läheinen muu mies, kuten isoisa, isovelji, kummisetä tai äiti voi olla päivän tähtenä.

Talvi

Laskiainen

Kuvataide: Tehkää yhdessä jäälyhtyjä tai lumilyhtyjä. Lyhtyjä voi myös värjätä. Tai vaihtoehtoisesti kuvataiteeseen sopii laskiaisenä talviset teemat maalauksiin ja piirustuksiin, kuten lumilyhdyt ja pulkkamäet. Vahaliiduilla ja vesiväreillä saa kauniin lumilyhdyt, jos taas haluatte vähän vaihtelua tekniikoihin, voidaan kuvat tehdä, vaikka paperinpaloista mosaiikin tapaan tai kuvia voidaan maalata, vaikka hillopurkin pintaan, jolloin saadaan sieviä talvisia säilytyspurkkeja vaikkapa lapsen omille aarteille.

Draama: Voitte tehdä näytelmän esimerkiksi jänöjussin mäenlaskusta. Voitte myös etsiä muita jää tai lumitarinoita ja tehdä niistä esityksiä! Yhdessä voidaan miettiä miltä tuntuu, kun on kylmä ja paleltaa, entä miltä tuntuu, kun on lämmin. Miten kylmässä tai lämpimässä pukeudutaan ja miten silloin tulee liikuttua. Voitte myös miettiä mitä eläimiä asuu oikein kylmissä paikoissa ja mitä oikein lämpimissä paikoissa ja liikkuu niin kuin ne.

Liikunta ja tanssi: Pulkkamäkeen! Lumileikkeihin esimerkiksi lumienkeleitä tekemään! Jos ei ole lunta, voidaan mäenlaskun rii-
mua saada aikaan niin että lapsi menee matolle tai liukkaalle pat-
jalle ja aikuinen vetää alustaa ja lasta perässään. Myös penkistä
voi tehdä liukumäen saliin puolapuita vasten tai jos teillä on ma-
halauta, voidaan sitäkin käyttää mäenlaskun korvikkeena.

Musiikki: Talviaiheisi lauluja kuten jänöjussin mäenlasku voidaan kuunnella, laulaa tai yhdessä soittaa. Voitte tehdä myös talviai-
heisen äänimaiseman. Mitä ääniä kuuluu talvella ulkona? Miltä
kuulostaa askeleet lumessa ja mäenlasku? Menkää ulos kuuntele-
maan, jos ette muista ja keksikää miten samanlaisia ääniä voisi
tuottaa sisällä.

Karnevaali! Laskiaisen aikoihin

Kuvataide: Tehkää karnevaalinaamiot, helminauhoja ja muita ko-
risteita. Karnevaaliin sopii paljon värikkäitä koristeita. Nyt voi ot-
taa glitterit esiin, askarrella koristeita maalata helmiä värikkäiksi,
kiiltäviksi tai kultamaalilla ja pujottaa nauhoihin, joita voi laittaa
koristeeksi tai ripustaa kaulaan. Voitte askarrella myös tötterö tai
muuta hattuja, silkkipaperista myllynkivi kauluksia tai tehdä tup-
suja langasta koristeeksi asuihin.

Draama: Järjestäkää oma karnevaali! Suuret juhlat ja karnevaa-
likulkue. Voitte katsoa, vaikka aikuisen etukäteen valitsemia mal-
livideoita millainen juhla on karnevaali.

Liikunta ja tanssi: Keksikää tai opetelkaa oma pieni kulkuetanssi
tai muita karnevaali tansseja.

Musiikki: Valitkaa musiikit, jota soitetaan ja tanssitaan. Marakas-
sit ja muut rytmisoittimet sopivat hyvin karnevaaleille.

6.12 Itsenäisyyspäivä

Kuvataide: Tehkää itsenäisyyspäivän koristeet kuten suomenlippuja joko tikun nokkaan tai lippunauhaksi lankaan. Voitte tehdä myös koruja, mitaleja ja tiaroja, joita käyttää itsenäisyyspäivän juhlissa.

Draama: Itsenäisyyspäivän vastaanotto! Valitkaa vaaleilla presidentti pari ja järjestäkää kättely jono, tanssijaiset ja juhlat. Tapahtumaa varten voi pukeutua oikein hienosti ja järjestää vaikka mehutarjoilun.

Liikunta ja tanssi: Itsenäisyyspäivän tanssijaiset. Opetelkaa muutama tanssi yhdessä, vaikka valssi ja humppa, ja pitäkää itsenäisyyspäivän tanssijaiset, joissa voitte tanssia osaamianne ja opetelemianne tansseja sekä pitää vapaata tanssia myös.

Musiikki: Valitkaa tanssijaisten musiikit. Voitte myös harjoitella maammelaulun. Tanssijaisissa pääsee myös harjoittelemaan esiintymistä, jos joku lapsista haluaa laulaa yksin tai yhdessä. Kuorossa voi ujompikin lapsi uskaltaa laulaa.

8.12 Jean Sibeliuksen päivä, suomalaisen musiikin päivä

Kuvataide: Musiikkimaalausta. Laittakaa Sibeliukselta tai muuta kotimaista musiikkia soimaan ja sen tahdissa lapset saavan maalata sitä mitä musiikki tuo mieleen. Musiikkimaalausta voi alustaa puhumalla mistä lapset pitävät Suomesta ja mitä he kokevat tärkeäksi. Toisena ideana voitte opetella piirtämään nuotteja.

Draama: Perehtykää Sibeliuksen elämään. Ainolassa voidaan myös käydä vierailulla. Lapset voivat valita mielenkiintoisemin

osan Sibeliuksen elämää ja tehdä siitä pienen näytelmän. Voitte pitää myös teemapäivän missä voitte esimerkiksi pukeutua ajanmukaisesti. Keskustelkaa ja miettikää mikä Sibeliuksen aikana oli erilaista tähän päivään verrattuna.

Liikunta ja tanssi: Improvisaatiotanssia! Laittakaa Sibeliukselta tai muuta kotimaista musiikkia soimaan ja sen tahdissa lapset voivat liikkua vapaasti. Voitte myös tanhuta tai harjoitella jonkun helpon kansan tanssin.

Musiikki: Kuunnelkaa Sibeliukselta tai muuta kotimaista musiikkia, miltä kuulostaa? miltä tuntuu? Harjoitelkaa Suomalaisia kansanlauluja tai Sibeliuksen säveltämiä joululauluja kuten *On hanget korkeat, nietokset* ja *En etsi valtaa loistoa*. Kun olette harjoitelleet nuottien piirtämistä, niin voitte tehdä myös omia pieniä sävellyksiä.

13.12 Lucian päivä

Kuvataide: Tehkää kynttilöitä (wc rulla, silkkipaperi yms.) tai piirtäkää vahaliiduilla ja vesiväreillä kynttilöitä tai Lucioita.

Draama: Käykää läpi Lucian tarina ja miksi Lucian päivää vietetään. Tämän jälkeen vapaaehtoiset voivat pukeutua Lucioiksi ja kulkea kulkueessa leikkikynttilöiden kanssa. Luciat voivat ilahduttaa lähialueen vanhuksia esimerkiksi palvelutalo vierailulla.

Liikunta ja tanssi: Luciat voisivat harjoitella tanssin, jonka voisivat esittää vanhemmille, toisilleen tai lähi- palvelutalossa. Tanssi voi olla myös sellainen, joka on helppo opettaa katsojille, jotta kaikki pääsevät yhdessä tanssimaan.

Musiikki: Harjoitelkaa Santa Lucia laulu yhdessä. Sitä voi laulaa lapset yhdessä kuorossa tai kulkueessa. Voitte harjoitella laulun suomeksi ja ruotsiksi.

24.12 jouluku

Kuvataide: Voitte askarrella kortteja, lahjoja ja koristeita!

Draama: Jouluaiheisia näytelmiä esimerkiksi tontuista on olemassa pilvin pimein tai voitte keksiä ihan oman. Tai jos näytelmä ei lapsia innosta, voitte pukeutua tontuiksi ja leikkikää joulupukin pajaa. Hauskaa on myös leikkiä lahjojen paketoimista ja niiden pakkaamisesta sekä antamisesta. Isompien kanssa lahjoja voi myös antaa mielikuvituslahjoina. Ota selkäsi takaa näkymätön paketti niin että sen koko ja paino pysyy samana. Ojenna lahja toiselle sanoen ”ole hyvä” ”hyvää joulua” tai mitä vain ja kaveri ottaa saman näkymättömän lahjan vastaan niin, että koko ja paino pysyy samana ja avaa sen ja nimeää mikä siellä oli esim. ”Kiitos, onpa ihana jumppapallo” lahjan antaja voi vielä perustella miksi antoi juuri sen lahjaksi. Tätä voidaan tehdä vuorotellen parin kanssa tai piirissä ojentaa uusi lahja seuraavalle. Muistathan että improvisaatiossa sanotut asiat ovat tosia, eli jos lapsi sanoo saaneensa valtavasti ankkurin lahjaksi, niin hän on sellaisen saanut. Yhdessä voidaan myös suunnitella ja järjestää joulujuhla.

Liikunta ja tanssi: Tonttutanssit, vanhanajan joulutanssit sekä piirileikit ovat hauskoja jouluisia liikuntamuotoja. Myös pulkamäki tai potkukelkkailu on hauskaa talvista touhua, jos lunta on maassa. Tonttuaiheinen jumpparata toimii lumettomana jouluna sisätiloissa.

Musiikki: Harjoitelkaa laulamaan ja soittamaan joululauluja (kulkuset sopivat pienenkin lapsen käteen). Voitte myös laittaa joululauluja soimaan taustalle.

5.2 J. L. Runebergin päivä

Draama: J. L. Runebergin päivää voidaan juhlistaa esimerkiksi niin, että aikuinen lukee runoja lapsille ja lapset pääsevät sitten **draaman** keinoin esittämään mitä ovat runossa kuulleet. Lapset voivat myös keksiä itse omia runoja, joita aikuinen kirjaa ylös. Myös näitä runoja voidaan näytellä.

Kuvataide: Kuvataiteen keinoin runoutta voidaan tutkia esimerkiksi piirtämällä tai maalaamalla kuuluista runoista puhuttelevimman. Lapsi voi myös keksiä oman runon, jonka piirtää tai piirtää kuvan, jonka pohjalta luodaan runo. Kaiken kaikkiaan runouden päivänä poikittaiteellisia tuokioita voidaan hyödyntää monin tavoin

Musiikki: Musiikkia voidaan käyttää runouden tukena esimerkiksi muuttamalla runon lauluksi tai kuuntelemalla musiikkia ja kertomalla miltä se kuulostaa ja luomalla siitä runon aikuisen avustamana. Helpompi tehtävä voisi olla kuulla runo ja etsiä kappale, jonka tunnelma kuulostaa samalta kuin runon tunnelma. Työskentelyä voidaan jatkaa myös eteenpäin musiikkimaalaamalla valittua kappaletta hyödyntäen.

Liikunta: Liikuntaa voidaan hyödyntää runoudenpäivässä esimerkiksi luomalla temppuradan mukaillen runon tarinaa ja jokainen saa seikkailla runon läpi. Tämä voidaan yhdistää yhdeksi poikittaiteelliseksi kokemukseksi draaman kanssa helposti. Runon pohjalta lapset voivat myös keksiä tanssin ja taustalle voidaan laittaa

sopivaa musiikkia soimaan, kun aikuinen lukee rauhassa runon ja lapset tanssivat sen.

11.2 Euroopan 112 päivä

Kuvataide: Voidaan piirtää vaikkapa poliisit, pelastajat, poliisiauto, ambulanssit yms. Tai voidaan askarrella puhelimia, jolla voi harjoitella hätänumeroon soittamista. Voitte myös askarrella ambulanssin tai poliisiauton esimerkiksi pahvilaatikosta. Tehkää poliisin virkamerkkejä tai palomiehille varusteita.

Draama: Harjoitelkaa leikkimällä hätätilanne ja soittakaa leikisti 112. Vuorotellen saa olla päivystäjä ja soittaja. Mukaan voidaan ottaa myös ambulanssi, paloauto ja poliisiauto henkilökuntineen jotka saapuvat paikalle ja joiden ohjaamista voidaan opetella. Tai voidaan käydä retkellä pelastuslaitoksella tai alueen VPK:lla.

Liikunta ja tanssi: Palomiehen esterata. Leikkikää poliisia ja rosvoa.

Musiikki: Etsikää teemaan sopivia lauluja. Voitte myös kuunnella miltä eri hälytysajoneuvot kuulostavat. Leikkimielinen kisa kuka tunnistaa äänen perusteella oikean ajoneuvon.

14. 2 Ystävänpäivä

Kuvataide: Askarrelkaa ystävänpäivä kortteja. Tehkää koko ryhmän yhteinen työ esimerkiksi isolle paperille maalaamalla. Voitte myös askarrella ensin postilaatikot korteille ja sitten askarrella kortit, vaikka jokainen kaikille.

Draama: ryhmähenkeä parantavia leikkejä. Parin kanssa erilaisia harjoitteita.

Liikunta ja tanssi: Rusettiluistelu. Arpokaa parit laittamalla sydämiin numero tai muu merkki ja lapset etsivät sydänten avulla parit. Rusettiluistelun tilalle voi järjestää myös tanssiaiset tai esteradan, jonka voi suorittaa parin kanssa.

Musiikki: Tanssiaisiin tai luistelua varten taustamusiikin etsimistä. Etsikää ystävyyteen liittyviä lauluja.

28.2 Kalevalanpäivä

Kuvataide: Tutustukaa [Akseli Gallen-Kallelan](#) teoksiin internetissä tai menkää retkelle Ateneumiin. Lapset voivat valita lempi taulunsa ja maalata/piirtää oman versionsa taulusta. Tai voitte lukea Kalevalasta pätkiä ja lapset voivat valita mielestään mielenkiintoisimman kohdan ja tehdä siitä kuvan.

Draama: Voitte lukea Kalevalaa (tai koirien Kalevalan) tai tietyn osan Kalevalasta. Voitte näytellä lasten mielenkiinnon mukaan kohtauksia. Esimerkiksi voitte luoda oman sammon ja esittää sammon taonnan. Voitte myös itse tehdä oman lyhennelmän Kalevalasta ja tehdä siitä esityksen. Jos lapsia on paljon, voivat eri ryhmät tehdä tarinan eri kohtia itsenäisesti ja lyhyet pätkät voidaan yhdistää suureksi kokonaisuudeksi esitykseen.

Liikunta ja tanssi: Kalevala aiheista liikuntaa kuten hirvenhiihto. Joku voi pukeutua hirveksi ja muut yrittävät ottaa kiinni.

Musiikki: Kantelemusiikkia. Jos teillä on kanteleita, niin harjoitelkaa niillä soittamista. Voitte myös kuunnella kantelemusiikkia.

Käykää Kalevalasta se kohta, jossa Väinämöinen tekee kanteleen hauen leukaluusta. Tutustukaa kalevalamittaan ja tehkää sen avulla lauluja.

Kevät

20.3 Onnellisuudenpäivä

Onnellisuutta voidaan tutkia ja pohtia luovien menetelmien avulla monin tavoin.

Kuvataide: Voitte esimerkiksi piirtää, maalata, muotoilla tai askarrella asioita, jotka tekevät juuri minut onnelliseksi. Lasten ei tarvitse työskennellä kaikkien samoilla välineillä vaan lapset voivat valita itselleen mielekkään työskentelytavan tai aikuinen voi rajata vaihtoehtoja nostamalla esille valitsemiaan materiaaleja. Lasten tulisi kuitenkin saada toteuttaa itseään ja olla luovia ja kokeilla itseään kiinnostavia työtapoja, joten aikuisen ei tulisi lapsen luomisprosessia liikaa rajoittaa, vaikka tietäisi ettei jokin asia toimi tai tuota aikuisen silmään esteettistä tulosta.

Draama: Onnellisuutta voidaan tutkia esimerkiksi niin, että lapset voivat pohtia yhdessä, milloin ei olla onnellisia, mikä tekee onnelliseksi ja luoda ajatustensa pohjalta näytelmän, jossa käsittelevät omien ajatustensa pohjalta onnellisuutta esimerkiksi eläin hahmojen tai nukketeatterin kautta. Lapset voivat myös keksiä ja kertoa omia tarinoitaan onnellisuudesta, ne voidaan kirjata ylös ja jatko työstää ryhmälle sopivalla tavalla.

Musiikki: voitte esimerkiksi musisoida yhdessä luoden tunteille äänimaisemaa. Yhdessä voidaan ensin puhua onnellisuudesta ja

miettiä sille vastakohtaista tunnetta ja sitten yhdessä ja vaikka jokainen vuorollaan soittaa ääniä, jotka kuvaavat vuorossa olevaa tunnetta. Lasten kanssa voidaan myös yhdessä keksiä vaikkapa onnellisuuslauluun sanat ja laulaa se sitten yhdessä. Oma laulu voidaan myös jatko työstää niin, että sille keksitään melodia ja se opetellaan soittamaan yhdessä.

Liikuta ja tanssi: Onnellisuutta voidaan työstää esimerkiksi luomalla lasten onnellisuus liikkeistä onnellisuus tanssi tai vaikkapa valitsemalla onnellisuus kappale, kuuntelemalla sitä ja sitten voidaan yhtä aikaa tanssia sen tahtiin onnellisuus tanssi niin, että jokainen saa tanssia onnellista kuten itse haluaa. Lasten kanssa voidaan myös yhdessä suunnitella tai valita onnellisuus peli tai leikki, esimerkiksi onnellisuushippa, esterata tai mikä vain lapsia innostaa. Pienempien lasten kanssa onnellisuutta voidaan käsitellä esimerkiksi lukemalla heille satuja onnellisuudesta, kuuntelemalla musiikkia, kertomalla loruja tai tanssittamalla onnellisen musiikin tahtiin.

22.3 maailman vesipäivä

Kuvataide: Vesien päivään voidaan tutustua esimerkiksi katsoamalla kuvia erilaisista vesistöistä ja niiden asukeista ja piirtämällä niistä kuvia vaikkapa piirtämällä vesieliöitä tai lintuja vahaliiduilla ja maalaamalla vesi vesiväreillä. Vesistöjä voidaan myös tutkia esimerkiksi suuren pahvilaatikon avulla, jonka jokaiseen seinään voidaan leikata suuri reikä ja sisälle voidaan askarrella pienoisanoraama vaikkapa järven pohjasta. Vastaavasti jos suurta pahvilaatikkoa ei ole saatavilla, voidaan samalla tekniikalla tehdä pieniä panoraamoja vaikkapa jokaiselle oma.

Draama: Lasten kanssa voidaan esimerkiksi tutustua erilaisiin mereneläviin kuvin ja tarinoiden kautta. Tarinoissa voidaan myös esimerkiksi puhua ympäristöstä. Aikuinen voi keksiä tarinan etukäteen itse, etsiä kirjastosta tai lasten kanssa voidaan keksiä tarina yhdessä. Kun erilaiset vesieläimet ja eliöt ovat tuttuja, voidaan lasten kanssa vaikkapa leikkiä seuraa johtajaa niin, että jokainen saa valita haluamansa vesieläimen ja sitten liikkua ja äänellä kuin se ja muut matkivat. Samaa ajatusta voidaan käyttää myös esimerkiksi matkimishipan muodossa. Myös vesistötarinan esittäminen vesieläinten kuvista tehdyin ja tikunpään liimatuin paperinukein on hauska tapa käydä isompien lasten kanssa vesistöjä läpi.

Musiikki: Erilaisia vesimusiikkeja voidaan tehdä esimerkiksi tekeillä itse sadeputkia tai merirumpuja ja muita erilaisia soittimia. Lasten kanssa voidaan myös laulaa ja soittaa erilaisia vesiaiheisia lauluja.

Liikunta: Voitte tutustua vesistöihin esimerkiksi erilaisten teeman mukaisten temppuratojen ja hippojen muodossa. Myös erilaiset merenpohjan rakentamiset seikkailua varten ja lasten vapaa ”merenpohjan” tutkiminen on hyvä tapa aktivoida lapsia. Lasten kanssa voidaan myös tehdä erilaisia tansseja tai laululeikkejä aiheeseen liittyen.

27.3 Maailman teatteripäivä

Maailman teatteripäivä on hyvä hetki luoda lasten kanssa oma teatteri. Teatteri pitää sisällään paljon muutakin kuin vain näyttelmistä. Lasten kanssa voidaan miettiä mitä kaikkea teatteriin

kuuluu, mitä lavastaja, puvustaja, näyttelijä, ohjaaja tai tarpeistonvalmistaja tekee. Teatterin päivänä voidaan käydä katsomassa teatteriesitys tai luoda ihan oma.

Kuvataide: Piirtäkää kuvia nähdystä esityksestä, tai vaikkapa mitä olisi voinut tapahtua tai mistä haluaisi nähdä teatteria. Jos taas lasten kanssa halutaan tehdä oma esitys, voidaan yhdessä askarrella tarpeistoa tai vaikkapa maalata lavasteita suurelle paperille tai vanhalle lakanalle.

Musiikki: Valitkaa musiikkia esitykseen, keksikää omaan näytelmään alkulaulu ja loppulaulu sekä opetelkaa laulamaan ne. Toisaalta jos lasten kanssa on käyty katsomassa esitys, voidaan yhdessä laulaa esimerkiksi aiheesta kertovia lauluja tai tehdä näytelmästä ihan oma laulu yhdessä.

Liikunta ja tanssi: Tehkää oma akrobatia tai tanssikohtaus näytelmään tai jos yhdessä olette käyneet katsomassa esimerkiksi eläinnäytelmän, niin voidaan yhdessä liikkua kuin eläin tai näytelmän kulusta voidaan tehdä oma temppurata.

Draama: Tehkää joko oma teatteriesitys, joko itse näytellen tai vaikkapa paperi tai käsinukein. Myös varjoteatterilla saadaan hienoja esityksiä. Paperinukke on helppo tehdä joko omasta piirustuksesta tai vaikkapa netistä printatusta kuvasta liimaamalla kuva kartongin päälle ja leikkaamalla ääriviivoja myöten. Kuvan taakse voidaan liimata tikku ja pahvilaatikosta voidaan askarrella näyttämö. Paperinuken tikku voidaan liimata alas tai ylös, riippuen millaisella lavalla esitys pidetään. Paperi tai käsinukkejen lavalle voidaan askarrella omia pieniä rekvisiittoja ja lavasteita.

6.4 Kansainvälinen urheilun ja kehityksen päivä

Kuvataide: Askarrelkaa kannatuslippuja (tikku ja salmiakkikuviainen paperi.) tai lippunauhoja (salmiakkipaperi ja villalankaa) tai maali banneri. Jokainen askartelee itselleen mitalin.

Draama: Jokaisen voi olla voittaja. Voitte näyttellä palkintojenjako tilaisuuden, missä jokainen pääsee jakamaan vuorotellen mitaleja ja myös saamaan mitalin. Voitte harjoitella kädenpuristuksen ja kiitospuheen pitämistä. Voitte malliksi katsoa palkintojen jakoa.

Liikunta ja tanssi: Pitäkää urheilutapahtuma. Tehkää ratoja ja lapset selvittävät niitä tai järjestäkää yleisurheilupäivä tai pelipäiviä.

Musiikki: Voitte kuunnella musiikkia erilaisista urheilukilpailuista. Mitä lauletaan, jos esimerkiksi Suomi voittaa jääkiekossa. Voi itse keksiä ryhmälle oman kannustuslaulun.

23.4 kansainvälinen Äiti Maan päivä (ja Kansainvälinen kirjan ja tekijänoikeuksien päivä)

Kuvataide: Isompien kanssa askarrelkaa iso maapallo esimerkiksi laittamalla Elmu-kumia jymppapallon päälle ja paperimassaa. päästä ilma jymppapallosta ja ota se reistä ulos. Uusi kerros paperimassaa. Kun pallo ummessa, yhdessä voidaan piirtää manteiden rajat ja laittaa rajojen sisään paksummin paperia ja sitten paperia kaiken päälle. Antakaa kuivua ja maalatkaa. Paperista voidaan myös askarrella pienempien kanssa kasveja ja eläimiä ja laittaa isoon maapalloon kiinni. Iso maailman kartta voidaan myös

piirtää tai maalata esimerkiksi paperille ja eläimiä ja kasveja voidaan kiinnittää siihen.

Draama: Tutustukaa erilaisiin maihin, niiden luontoon ja eläimiin ja lasten kanssa etukäteen vaikkapa kuvien, videoiden ja tarinoiden kautta ja sitten mennä mielikuvitusmatkalle näihin ympäristöihin. Millaista on esimerkiksi Merenpohjassa, Etelänavalla, tundralla jne. Matkustaa voitte vaikkapa taikamatolla, jolloin kaikki voivat eri kohteiden välissä istua takaisin lentävälle matolle, yhdessä voidaan valita, minne lennetään seuraavaksi.

Liikunta ja tanssi: Voitte mennä harrastamaan liikuntaa luontoon. Antakaa kasvien ja luonnon inspiroida. Järjestäkää esimerkiksi liikuntarata metsään. Katsokaa miten kasvit liikkuvat luonnossa ja liikkukaa kasvien tavoin. Näin saatte aikaiseksi luontotanssin, johon voitte kehittää myös omia liikkeitä.

Musiikki: Luonnossa on paljon ääniä. Laittakaa silmät kiinni ja kuunnelkaa miltä kuulostaa äänet autotien lähellä ja miltä taas metsässä. Mitä eroja huomaatte. Erilaisia luontoääniä voi kuunnella myös sisällä, vaikka nauhoitteelta. Tehkää itse äänimaisema miettien sitä mitä luonnossa kuulee.

27.4 Veteraanien päivä

Työskentelyä helpottaa, jos veteraaneja tai muita vanhuksia tavataan jo ennen varsinaisen työskentelyn aloitusta.

Kuvataide: Veteraaneille voidaan tehdä yhdessä postikortteja. Lapset voivat piirtää korttiin kuvan, aikuinen voi kirjoittaa toiselle puolelle lapsen terveiset. Kortit voidaan sitten kerätä yhteen ja lähettää vaikka vanhainkotiin tai sairaaloihin.

Draama: Lasten kanssa voidaan käydä läpi, millaista lasten elämä oli ennen vanhaan. Yhdessä voidaan käydä vaikkapa kysymässä millaisia leikkejä veteraanit leikkivät lapsena. Yhdessä voidaan sitten opetella vanhoja leikkejä ja lauluja ja sitten yhdessä leikkiä vanhan ajan lapsia tai tehdä pieni näytelmä millaista oli lapsuus ennen vanhaan.

Liikunta ja tanssi: Veteraaneilta löytyy varmasti erilaisia tansseja, joita lapset ja veteraanit voisivat tanssia yhdessä. Voitte myös itse kehittää tansseja tai järjestää veteraaneille ja lapsille yhteisen liikuntaradan minkä lapsi ja veteraani voisivat suorittaa yhdessä. Veteraaneilta voi myös kysyä erilaisista liikuntalajeista mitä he harrastivat pienenä. Oliko samoja kuin tänä päivänä? Kuulitteko jotain uusia mitä voisitte kokeilla yhdessä?

Musiikki: Lapset voivat kysyä veteraaneilta tai muilta iäkkäämiltä ihmisiltä heidän nuoruutensa lempi lauluja, joita voidaan kuunnella yhdessä. Yhdessä voidaan myös opetella laulamaan joku veteraanien suosikki kappaleista ja käydä laulamassa se vaikkapa vanhainkodissa. Lapset voivat esittää myös omia lempilaulujaan ja esittää niitä veteraaneille.

1.5 Vappu

Kuvataide: Tehkää hattuja, naamareita ja vappukoristeita esimerkiksi vappuhyrrä. Lapset voivat myös piirtää tai maalata lempi vappu puuhiaan.

Draama: Yhdessä voidaan puhua siitä, että vappu on työväen, ylioppilaiden ja kevään karnevaalijuhla. Isompien kanssa voidaan yhdessä puhua esimerkiksi siitä, miten suomessa työläisten vappu-

juhlien iskulause oli vuosikymmeniä ”kahdeksan tuntia työtä, kahdeksan tuntia virkistystä, kahdeksan tuntia lepoa” ja miten kaikissa maissa ei näin ole. Yhdessä voidaan tehdä vappumarssi tai pieniä esityksiä, joita voidaan esittää muille ryhmille.

Liikunta ja tanssi: Opetelkaa yksi tai useampi tanssi, vaikka tiiputanssi tai letkis ja pitäkää vappujuhlat

Musiikki: Valitkaa vappujuhlaan musiikkia esimerkiksi levyraatina. Lapset voivat myös esiintyä vappujuhlassa.

15.5 Perheiden päivä

Kuvataide: Yhdessä voidaan puhua siitä, että ihmisillä voi olla erilaisia perheitä, isoja, pieniä, osalla isovanhemmat kuuluvat perheeseen, osalla voi olla sisarpuolia yms. Sitten jokainen lapsi voi tehdä kuvan omasta perheestään. Perheen jäsenille voidaan myös askarrella lahjat, esimerkiksi ruusukkeet kauniista napista ja nauhasta, mitalit tai kortit.

Draama: Yhdessä voidaan tehdä pieniä näytelmiä erilaisista perheistä vaikkapa eläinperheiden kautta.

Liikunta ja tanssi: Järjestäkää koko perheen liikuntapäivä. Perheet voivat suorittaa ratoja tai pisteitä yhdessä. Yhtenä tehtävä perheet voivat kehittää heille tanssin ja esittää sen muille perheille.

Musiikki: Pienempien kanssa voidaan kuunnella perheistä kertovia lauluja. Isompien kanssa voidaan puhua siitä, millaista musiikkia heidän perheissään kuunnellaan ja soittaako tai laulaako joku perheenjäsen kotona.

18.5 Kansainvälinen Museo päivä

Kuvataidetta: Museopäivään voidaan viettää klassisella museo-käynnillä, mutta taidetta voi päästä usein lähempänäkin katsoman livenä. Monissa kaupungintaloissa, kirjastoissa, puistoissa ja muissa julkisissa tiloissa on taidetta esillä, jota pääsee ilmaiseksi katsomaan, samoin monissa kunnissa on taiteilijaseuroja, joihin voi ottaa yhteyttä olisiko heillä näyttelyä esillä, johon pääsisi katsomaan paikallista taidetta. Jos taas lapsia ei voida viedä taiteen luo, voidaan taide tuoda lasten luo. Internetistä ja kirjoista löytyy paljon hyvää materiaalia, jotka ovat vapaasti käytössä. Jos taas lasten kanssa tutustutaan mieluummin perinteiseen museoon kuin taidemuseoon, voidaan työntekijöiltä ja vanhemmilta pyytää vanhoja esineitä lainaan ja päiväkotiin luoda oma museonäyttely. Kun näyttelyä on katseltu, lapsia voidaan pyytää esimerkiksi piirtämään mitä taideteoksen jälkeen on tapahtunut, tai piirtämään suosikki museo esineensä ja joku käyttämään sitä. Museopäivänä pääsee myös mukavasti tutustumaan oman kunnan historiaan ja tarjontaan, joissain kunnissa on rautatiemuseo, toisissa taidemuseo ja osassa kaupungintalo, jossa mustavalko valokuvia menneiltä ajoilta.

Musiikki: Lasten kanssa voidaan esimerkiksi kuunnella vanhaa musiikkia, kansantanssimusiikkia, iskelmää tai muuta sellaista. Toisaalta jos on käyty tutustumassa museoon, voidaan lasten kanssa luoda äänimaisemaa tai lauluja nähdylle asioille tai esineille. Esimerkiksi jos näyttely on sijoittunut 1600 luvulle, niin lapsille voi soittaa 1600 luvun musiikkia. Siinä lapset pääsevät moniaistisesti tutustumaan ajanjaksoon.

Draama: Lapset saavat luoda pieniä näytelmiä suosikki asiastaan mitä näkivät museossa. Esimerkiksi taideteoksesta mitä on tapahtunut ennen tai jälkeen taulun hetken, tai jos on käyty vaikkapa katsomassa vanhoja esineitä, voidaan luoda näytelmä, jossa esinettä käytetään.

Liikunta ja tanssi: Perinneleikit tai vaikkapa kansantanssin alkeita kokeillen. Nykypäivänä internetistä löytyy ohjeita ja videoita monenlaiseen opetteluun, tai tanssituokioon ideoita voidaan myös kysyä kansantanssiseuralta, jos sellainen kunnastasi löytyy.

Äitienpäivä toukokuun toinen sunnuntai

Kuvataide: Äidille, mummille, kummille tai muulle lapsen läheiselle voidaan tehdä kortti tai lahja. Jos draamassa päätetään olla huoltajia, voidaan askarrella vaikkapa isosta parittomasta villasukasta, säärystimestä tms. sekä villalangasta ja napeista ”vauvat” lapsille.

Draama: Voidaan yhdessä tehdä pieniä näytelmiä erilaisista äiti-hahmoista tai vaikkapa lukea ensin satu, jossa on äiti ja sitten yhdessä näytellä se. Yhdessä voidaan myös olla kaikki ”äitejä ” (tai isiä) ja hoivata päivä nukkea tai pehmoeläintä ja leikkiä yhdessä kuin jokaisella lapsella (ja miksei myös aikuisella) olisi oma ”vauva”. Vauvaa voidaan sitten leikkiruokkia ennen omia ruokia, viedä päiväunille ennen omia päiväunia ja viedä pihalle ulkoilemaan.

Liikunta ja tanssi: Jos draamassa on päätetty tehdä ”vauvat” voidaan yhdessä pitää vauvajumppa. Tai opetellaan tanssiesitys? tai valssia?

Musiikki: Voidaan tuoda äitienpäivään opettelemalla yhdessä laulu äidille tai vaikkapa yhteismusisointi. Tai vaihtoehtoisesti yhdessä voidaan kuunnella erilaisia lauluja äideistä, mummeista, kummeista jne.

HUOM! Äitienpäivänä voi muistaa myös muita, jos lapsella ei ole äitiä. Mummot, siskot, tädit, kummit tai isä voi olla myös päivän tähtenä. Tärkeää on, että lapsi pääsee osallistumaan itselleen tärkeän henkilön kanssa.

Pääsiäinen

Kuvataide: Askarrelkaa pääsiäiskoristeita (tipuja, pupuja, noitita). Laittakaa rairuoho kasvamaan itse koristeltuihin ruukkuihin. Tehkää oksasta ja tikuista ja langasta/rautalangasta oma luuta! ja kolmio kangaspala ja maalia ja maalataan omaan noidanhuiviin koristeet. Maalatkaa munia ja tehkää virpomisvitsoja. Jos käytätte liikunnassa ja tanssissa pääsiäismunien muovisisuksia, niin niitäkin voidaan koristella ja maalata, jolloin jokainen voi etsiä itse maalaamiaan munia.

Draama: Näytelmä missä lapset voivat olla noitita, pupuja tai tipuja. Harjoitelkaa virpomislaulua ja pukeutukaa noidiksi. Yhdessä voidaan käydä virpomassa palvelutalossa vanhuksille.

Liikunta ja tanssi: Keksikää oma noitatanssi, puputanssi tai vaikkapa tiputanssi! Piilottakaa pääsiäismunia lasten löydettäväksi ympäri taloa ja vaikka pihaankin. Munien ei tarvitse olla syötäviä, myös pääsiäismunien muovinen sisäkuori voi olla etsittävä muna jonka sisällä voi olla tarra, hauska tehtävä, runo, palapelin pala tai mitä tahansa.

Musiikki: Kuunnelkaa pääsiäiseen liittyviä lauluja ja laulakaa niitä.

Huhtikuun kolmas lauantai Maailman sirkuspäivä

Kuvataide: Sirkuspäivää voidaan käsitellä vaikkapa perinteisesti piirtämällä kuvia sirkuksesta tai kuva itsestä sirkustaiteilijana. Toisaalta jos halutaan luoda suurempi kokonaisuus, voidaan kuvataiteen tuokiossa luoda koristeita omaa sirkusta varten vaikkapa lippunauhan muodossa leikkaamalla paperista salmiakkikuvioita, joita lapset koristelevat ja sitten ne taitetaan langan yli kaksin kerroin kolmioiksi ja liimataan paikoilleen, jolloin lankaan muodostuu kolmioita, joista saadaan koristeltu lippunauha. Pienimmätkin lapset voivat osallistua maaleilla koristeluun.

Draama: luokaa ohjelmaa sirkukseen. Klassinen pedon kesytys temppu toimii hyvin, samoin taikatemput ja tirehtöörin tehtävät ovat hyviä hetkiä harjoitella ilmaisua ja draaman rakennetta. Pellet kuuluvat useimmiten sirkukseen ja lasten kanssa voidaan yhdessä keksiä hassuttelua. Työvälineet on kuitenkin pelleilyssä pidettävä turvallisena, kaveria voidaan sopimuksessa kopauttaa päähän pitkällä ilmapallolla, mutta piirakan heitto naamaan satuu ja sotkee.

Liikunta ja tanssi: opetelkaa lapsen ikä ja taito tasoon sopivia temppuja. Lapset voivat myös esitellä sirkusesityksessä jo osaa-miaan temppuja. Yhdessä voidaan opetella myös tanssi, johon suunnitellaan yhdessä liikkeitä tai kokeilla vaikkapa nauhatanssia innokkaiden kanssa. Myös pientä akrobatiaa voidaan toteuttaa esimerkiksi aikuisen kanssa tai pienimmät voivat osallistua akrobati-aan aikuisen kanssa. Netistä löytyy paljon ohjeita ja nykypäivänä myös kursseja on paljon tarjolla.

Musiikki: harjoitelkaa soittamaan taustamusiikkia tai opetellaan odottamaan vuoroaan niin, että soitetaan tempun päätteeksi äänimerkki tai pieni melodia. Lasten kanssa voidaan myös opetella sirkukselle oma alkulaulu tai loppulaulu, jota kaikki pääsevät laulamaan.

Nyky sirkus voi pitää sisällään monenlaisia temppuja ja taitoja ja jos lapsi osaa oman tempun tai taidon, jota on halukas esittelemään, se kannattaa ottaa mukaan, oli kyseessä sitten Parkour, taikatemput tai kyky nimetä jokainen dinosaurius kuvista. Sirkus-tila voi olla vaikkapa vain rinki, jonka keskellä esiinnyttään, tai jos käytössä on välineitä, voidaan jonkinlainen telta tai muu esiintymistila rakentaa. Sirkusta voidaan juhlistaa pidempäänkin kuin vain yhden päivän. Projekti voi olla pitkä ja huipentua esitykseen oikealle yleisölle.

Kesä

1.6 Kansainvälinen vanhemmuuden päivä

Kuvataide: Lapset voivat tehdä omasta perheestään kuvan ja niistä voidaan kasata oma taidenäyttely. Perhettä voidaan myös juhlistaa vaikkapa tekemällä kortit oman perheen jäsenille.

Draama: Yhdessä voidaan leikkiä erilaisia perheitä ja kotileikkejä tai tehdä lyhyitä perhe näytelmiä, jos lapset ovat innokkaita näyttelijöitä. Myös äitienpäivän kohdalla ollut oman vauvan hoitaminen on hauska tapa leikkiä perhettä. Lapset voivat hoitaa vauvoja yksin tai muodostaa leikkeihin omia perheitä. Tutustukaa erilaisiin perhemuotoihin. <https://monimuotoisetperheet.fi/>

Liikunta ja tanssi: Perheiden oma tanssi tai esterata, joka suoritetaan perheen kesken. Jos lapset ovat muodostaneet omat perheryhmät, voi jokainen perheryhmä tehdä oman tanssin ja esittää sen muille perheille.

Musiikki: Lapset voivat tehdä oman perheen tunnarin. Millainen laulu kuvastaa vanhempaa? Onko vanhemmilla eri laulut?

Juhannus

Kuvataide: Askarrelkaa kokko tai maalatkaa kokkokuvia. Kokon voi tehdä myös kolmiulotteiseksi askartelemalla talouspaperirullista halkoja ja vaikkapa silkkipaperista, pahvista tai paperista liekkejä. Yhdessä voidaan myös askarrella juhannussalko vaikkapa pahvista, talouspaperirullista tai mitä päiväkodista materiaaleja löytyykään. Salon voi maalata tai päällystää langalla. Isompien lasten kanssa voidaan piipunstrasseista ja silkkipaperista tehdä kukkia, jotka saa salkoon koristeeksi.

Draama: Juhannuksena tehdään taikoja. Tutustukaa erilaisiin juhannustaikoihin, millaisia on ennen ollut, entä nykyään? Keksikää omat taikat.

Liikunta ja tanssi: Juhannustanssit! Tanssikaa juhannussalon tai kokon ympärillä. Ensin voidaan keksiä tai opetella tanssit ja sitten pitää itse juhlat. Tanssin yhteydessä voidaan myös laulaa ja muuten riemuilla.

Musiikki: Valitkaa musiikki juhannustansseihin. Lapset voivat myös laulaa tansseissa.

Pride viikko. Juhannuksen jälkeinen viikko

Pride viikolla voidaan lasten ikätason mukaan puhua tasavertaisuudesta, suvaitsevaisuudesta ja erilaisuudesta. Nykyään lasten kanssa on jo usein puhuttu, ettei ole tyttöjen tai poikien värejä, tämä onkin hyvä aloitus, josta voidaan siirtyä siihen, ettei ole tyttöjen tai poikien harrastuksia vaan kaikki saavat harrastaa mitä haluavat. Lasten kanssa kannattaa puhua siitä, miten kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat ja olemme kaikki erilaisia. Myös perheitä on erilaisia, ja voidaan kysyä lapsilta, millaisia erilaisia perheitä on. Sitten voidaan kertoa, että jollain voi olla kaksi isää/äitiä. Sitten voidaan puhua, että joskus kaikki voivat luulla jotakuta tytöksi/pojaksi vaikka se itse tietä olevansa poika/tyttö ja että ihminen itse tietää parhaiten mitä on. Varaa keskusteluun reilusti aikaa, jotta ehditte kuunnella lasten ajatuksia ja kokemuksia. Kysymyksiä voi herätä (voiko minulla olla tyttö-/poikaystävä isona?) ja on hyvä, että lapset jakaisivat kokemuksia ja samaistuisivat puhuttuun aiheeseen, vaikka kokemus olisikin vain osittain aiheeseen liittyvä (minua kerran luultiin tytöksi/pojaksi, äiti menee naimisiin kesällä ja saan toisen isän jne.) <https://seta.fi/> (lisä infoa aiheesta)

Kuvataide: Lapset voivat piirtää omakuvan ”ylpeästi minä”, jossa lapsi voi piirtää itsensä ja itseensä liittyviä asioita, harrastuksia, lempiruokia, lempi hahmoja tai mitä vain mitä kokee omakseen. Lapsia on hyvä muistaa kehua ja opettaa olemaan ylpeitä itsestään sellaisina kuin he ovat.

Draama: Lukekaa satuja ja katsokaa elokuvia/lastenohjelmia, joissa on sukupuoli tai seksuaalivähemmistön edustajia, esimerkiksi lapsella on kaksi isää/äitiä tms. (Lastenkirjoja monimuotoisuudesta)

<https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/lastenkirjoja/>)

Liikunta ja tanssi: Keskustelkaa lasten lempi lajeista. Kaikilla on omat lempi lajinsa ja kaikki voivat harrastaa mitä tahansa lajia sukupuoleen katsomatta. Pojat saavat tykätä tanssista ja tytöt voivat harrastaa jääkiekkoa. Tärkeintä on, että lapsi liikkuu ja hän nauttii siitä mitä tekee eikä suorita aikuisen tähden. Päästäkää lapset näyttämään taitonsa sukupuoleen katsomatta. Ei ole tyttöjen tai poikien värejä, eikä tyttöjen tai poikien juttuja. Älkää turhaan tehkö vanhoista stereotypioista juttua, jos lapset eivät niitä tiedä. Tärkeintä on muistuttaa, että kaikki saavat tehdä pitää selaisista asioita kuin pitävät.

Musiikki: Seta on tehnyt soittolista, jolle he ovat koonneet 46 kotimaista kappaletta moninaisuudesta. Kappaleet voi valita lapsen ikätasoa ajatellen. <https://seta.fi/2012/12/05/46-kotimaista-kappaletta-moninaisuudesta/>

5.6 maailman ympäristöpäivä

Yhdessä voidaan puhua kierrättämisestä, roskaamisesta ja ympäristöstä.

Kuvataide: Piirtäkää tai maalatkaa luontokuva ja liimatkaa siihen pieniä paperitollia, ruuveja tms. roskaksi. Tai tehkää omat ei roskaamista ja kierrätys kyltit ja kiinnittäkää esille esim. seinille tai kierrätyspisteille (pahvinkeräys yms.)

Draama: Tehkää vierailu kierrätyskeskukseen tai kutsukaa roskapoliisi käymään. (<https://www.vantaanenergia.fi/roskattomin-kaupunki/>) Tämän jälkeen jokainen lapsi voi vuorollaan olla päivä aikana roskapoliisi ja auttaa muita kierrättämään. Laittakaa esille useampi roskis (paperi, pahvi yms.), jotta lapset pääsevät kunolla kierrättämään.

Liikunta ja tanssi: Menkää ulos keräämään roskaa. Voitte tehdä, vaikka retken lähimetsään ja kerätkää sieltä kaikki roskat.

Musiikki: Musiikkia roskista! Tehkää soittimia kierrätysmateriaaleista. Esimerkiksi maitopurkista saa rytmisoittimen. Putsaa ja kuivata maitotölkki. Laita tölkin sisään esim. kuivaa makaronia ja teippaa kiinni. Soitin on helppo valmistaa pienenkin lapsen kanssa ja varsinkin purkin koristelu sopii kaiken ikäisille.

8.6 maailman merien päivä

Kuvataide: Askarrelkaa oma akvaario. Akvaarion voi tehdä, vaikka pahvilaatikosta. Keskustelkaa mitä eläimiä löytyy merestä ja valitkaa mitkä pääsevät teidän akvaarioonne. Voitte myös maalata omia merimaailmoja.

Draama: Tutustukaa aiheeseen. (<https://www.ykliitto.fi/tapah-tumat/maailman-merien-paiva?language=sy>) Miettikää yhdessä mitä kaikkea muovista teillä on ympärillänne. Keksikää sitten millä muovin voisi korvata. Onko olemassa jo korvaavaa tuotetta tai käyttäkää mielikuvitusta. Voitte tutustua myös meren asukkeihin. Lapset voivat esittää ja pukeutua lempi kaloikseen.

Liikunta ja tanssi: Vesileikki päivä! Sään mukaan olkaa ulkona. Miltä näyttää puhdas vesi ja miltä näyttää likainen vesi. Haluatko

uida mieluummin puhtaassa vedessä vai vedessä, jossa kelluu roskaa?

Musiikki: Merellinen äänimaisema. Millaisia ääniä kuuluu vedessä? Pitävätkö kalat ääntä? Netistä löytyy myös inspiraatioksi aaltojen ääniä. Suosittelen myös Camille Saint-Saëns - Aquarium. Lapset voivat kertoa, mitä kyseinen kappale tuo mieleen.

6.7 Runon ja suven päivä, Eino Leinon päivä

Kuvataide: Menkää ulos tekemään taidetta. Löytyykö ulkoa jotain millä voisitte tehdä taidetta? Voitte ottaa myös paperit ja liidut ulos ja inspiroitua Suomen kesästä.

Draama: Runonlausuntaa. Lukekaa Eino Leinon runoja ja miettikää yhdessä mitä runo tarkoitti. Ymmärsittekö kaiken mitä runossa sanottiin? Oliko vieraita sanoja, jota ei enää käytetä? Tehkää omia runoja. Laulu onnesta

"Kell' onni on, se onnen kätkeköön,
kell' aarre on, se aarteiden peittäköön,
ja olkoon onnellinen onnestaan
ja rikas riemustansa yksin vaan.

Ei onni kärsi katseit' ihmisten.
Kell' onni on, se käyköön korpehen
ja eläköhön hiljaa, hiljaa vaan
ja hiljaa iloitkohon onnestaan."

Liikunta ja tanssi: Liikuntaa ulkona. Ruutu- ja naruhyppelyä. Nauttikaa kesästä ja lämmöstä. Laittakaa ulkona musiikki soimaan ja antakaa tanssijalan viedä.

Musiikki: Vesa-Matti Loirilta löytyy albumi, joka koostuu Eino Leinon runoista. Voitte kuunnella levyä esimerkiksi rentoutuessa tai taustamusiikkina ruokaillessa.

30.7 Kansainvälinen ystävyyspäivä

Kuvataide: Ystäväketju: jokainen askartelee itsensä joko pienemmässä mittakaavassa tai piirtäkää ääriviivat oikeassa koossa. Sen jälkeen hahmot kiinnitetään käsistä ketjuksi seinälle. Myös aikuiset mukaan ystävyystyöhön. Jos lapsia on yksi tai tilaa on vähän, voidaan myös piirtää kuva omista ystävistä tai jos lapsi mieluiten piirtää vaikka lempi ohjelmansa ystävykset.

Draama: Puhukaa lasten kanssa, millainen on hyvä/huono ystävä. Kokeilkaa näytellä kiukkuista, ujoa, ystävällistä, yksinäistä ja sitä miten ollaan kaikkien kanssa. Keksikää yhdessä uusi, oma leikki, jossa kaikki voivat olla mukana.

Liikunta ja tanssi: Opetelkaa piiritansseja, joissa kaikki pääsevät mukaan tai pelatkaa joukkuepelejä tai pihaleikkejä, joissa tehdään yhdessä ja mieluiten yhteistyötä (esim. Vinkki tai hipat, joissa pelastetaan)

Musiikki: Laulu ja soitto duoja! Voitte käsitellä mitä duoja on tai on ollut. Voitte sitten pareittain harjoitella jonkun laulun ja laulaa/soittaa sen.

Linkkejä ja paikkoja, johon kannattaa tutustua

- Lastenkulttuurikeskus Toteemi
- Lastenkulttuurikeskus Pessi
- Lastenkulttuurikeskukset kartalla: <https://www.lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuurikeskukset/kartta/>
- Vantaan kirjastot järjestävät mm. avoimia ja yksityisiä satutunteja ja esittelevät kirjastoa
- [http://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Koulu_ ja_ paiva-koti/Palvelut_paivakodeille\(27091\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Koulu_ ja_ paiva-koti/Palvelut_paivakodeille(27091))
- Vantaan taide museo Artsi järjestää päiväkotiryhmille opastuksia sekä monipuolista työpajatoimintaa.
<http://www.artsimuseo.com/#etusivu-artsi>
- <https://leikkipankki.xn--leikkipiv-12ac.fi/haku> (Leikki-pankista löydät leikkejä ja vinkkejä hauskaan yhdessä-oloon kaikenikäisille)
- http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/kulttuuri/lapset_ ja_ nuoret/kouluille_ ja_ paivakodeille (Vantaan sivuilta löytyy ajankohtaisia tapahtumia)
- <https://www.lastenkulttuuri.fi/> (Sivustolta löytyvät alan ajankohtaisimmat tiedot ja tapahtumat)
- <http://stadissa.fi/> (sivulle on koottu tapahtumia lapsille ja perheille)
- <http://lastenlaulut.com/> (sivulle on koottu lauluja ja loruja)
- erilaiset blogit (esim. <http://sydamestasormenpaihin.blogspot.com/>)
- <https://fi.pinterest.com/> (pinterestistä löytyy paljon vinkkejä ja inspiraatiota erilaisiin asioihin kuten askarte- luun)

Lapsen valmiudet luoviin menetelmiin

	Motoriset taidot	Kielen kehitys	Itsesäätely	Sosiaaliset taidot
1-2 vuotta	seisoo, kävelee, juoksee, potkii, työntää ja heittää. Pinoaa 1-3 palikkaa, raapustaa kynällä	Tuntee oman nimensä, ymmärtää noin 50 sanaa, käyttää eleitä ilmaisun tukena	Itsesäätelykyvyn tärkein vaihe alkaa	nauttii muiden seurasta, vuorovaikutus enemmän fyysistä kuin sanallista
2-3 vuotta	Tasajalka hyppely, liukumäen lasku, varpailla kävely, kiipeily. Muovailee, piittää kynää kädessä, piirtää, suurien helmien pujottelu, isoilla palikoilla rakentelu	Yksittäisiä sanoja ja lyhyitä lauseita, puhe taittelevaa, sanavarasto kasvaa,	itsesäätelytaidot vasta aluillaan, Oppii ei-sanan ja tietää mitä ei saa tehdä, uhma-kaus, jolla harjoitellaan oman tahdon ilmaisua ja säätelyä	Kokonaistilanteiden hahmottaminen vaikeaa, ei näe asiaa toisen kannalta, vuorovaikutus edelleen fyysistä
3-4 vuotta	Käsillä riippumien, vauhdin otto keinussa, takaperin ja sivuttain kävely. Saksien käyttö, liimaaminen, palapelin tekeminen, pienien helmien pujottelu lankaan	lähes sujuvaa puhetta, vuorotellen puhuminen, lapsi nauttii loruista,	toiminnan ohjaus puheen avulla, ohjatusti toimiminen n. 30 min	vuoron odottaminen ja jakaminen vaikeaa, kaipaa toista lasta leikkiin mukaan.
4-5 vuotta	taaksepäin hyppely, laukkaamisen, puomilla kävely, pallon kiinniottaminen. Teippaaminen, suoraan leikkaaminen, legoilla hahmojen tekeminen	lapsi puhuu ja kyselee paljon,	uhmaikä laantuu, itsenäinen persoona, toiminnan suunnittelu etukäteen, mielenkiintoiseen työhön keskittyminen,	Itsekeskeisyys vähenee, itsensä vertailu toisiin lapsiin, muiden huomioiminen helpompaa, ystävyyssuhteet vakiintuneempia, neuvottelu ja jousto onnistuu
5-6 vuotta	Painavien esineiden kantaminen, narulla hyppely, uiminen, hiihto, luistelu, pyörällä ajaminen apupyörien kanssa. Teorittimen, nitojan, pyyhekumin ja klemmarin käyttö,	kiinnostus numeroihin ja kirjaimiin, asioiden vertailu ja lajittelu, omaksuu vuorovaikutuksen perustaidot	itsesäätely kehittynyt jonkin verran. Kykenee toimimaan taitavasti. Tahdonalainen tarkkaavaisuus ja toiminnan ohjaus kehittyä	Ymmärtää hyvin sosiaalisia tilanteita ja ilmaisee omia mielipiteitään, leikkii ja harrastaa enemmän kavereiden kanssa, noudattaa annettuja ja yhdessä sovittuja sääntöjä, omaksuu suuren määrän arvoja ja asenteita läheisiltä aikuisilta

Vuosikalenteri malli

